

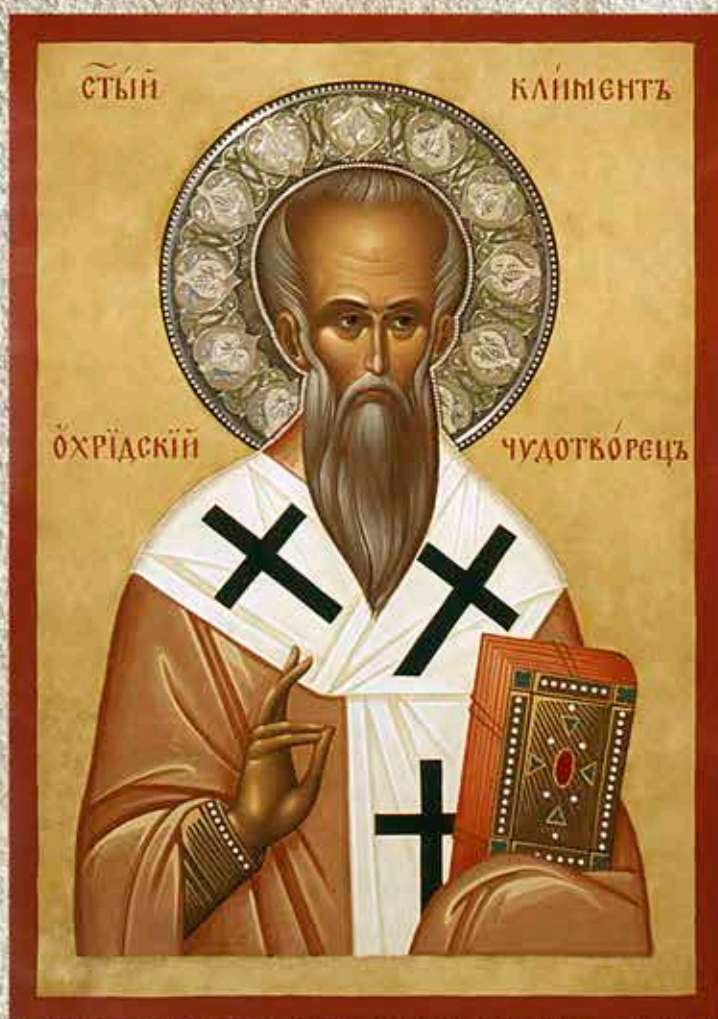
ПРАВОСЛАВНО

СЛОВО

„Аз съм с вас през всички дни
до свършека на света. Амин.“
(Мат. 28:20).

ОРГАН НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА
СТАРОСТИЛНА ЦЪРКВА

БРОЙ 1-4
януари — декември
год. XXIV — 2016 г.

1100 ГОДИНИ ОТ УСПЕНИЕТО НА
СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ

Из живота на Българската Православна Старостилна Църква

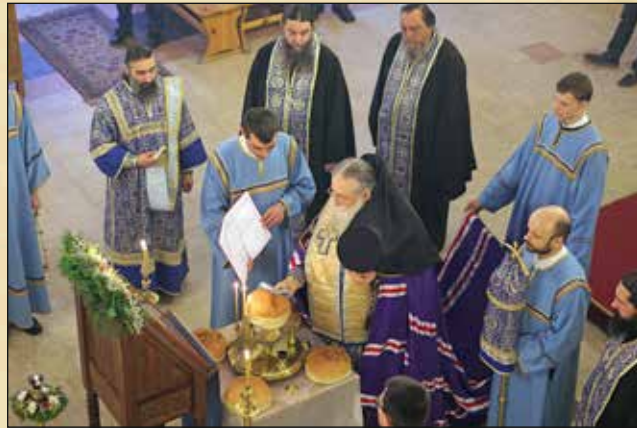
Архирейско благословение след св. Литургия в Неделята преди Богоявление, 17 януари (4 януари ст. ст.) 2016 г.

Причастяване със св. Христови Тайни на празника Богоявление в катедралния храм „Успение Богородично“, 19 януари (6 януари ст. ст.) 2016 г.

Вляво: Панихида за архимандрит Серафим (Алексиев) в Княжевския манастир „Покров Богородичен“, 24 януари (11 януари ст. ст.). Вдясно: Бдение за празника Сретение Господне, 14 февруари (1 февруари ст. ст.) в катедралния храм „Успение Богородично“.

Вляво: Молебен към св. Фотий, патриарх Константинополски, 19 февруари (6 февруари ст. ст.) Вдясно: Благодарствен молебен по случай Освобождението на България, 3 март (19 февруари ст. ст.). Заедно с Триадицкия митрополит Фотий служат Кишиневският и Молдовски архиепископ Георги и Воронежкия и Южно-русски епископ Кирил

Празникът на свт. Серафим Софийски в катедралния храм. Вляво: Ранна св. Литургия в параклиса, посветен на светеца. Вдясно: Великият Вход на св. Литургия в катедралния храм, 26 февруари (13 февруари ст. ст.)

Въдворяване на Негово Високопреосвещенство митрополит Фотий на Триадицката митрополитска катедра, 6 март (22 февруари ст. ст.) 2016 г.

Вляво: На часовете преди светата Литургия, отслужена от Триадицкия митрополит Фотий заедно с Кишиневския и Молдовски архиепископ Георги, Воронежкия и Южно-русски епископ Кирил и Ишимския и Сибирски епископ Никон. Вдясно: Връчване жезъла на свт. Серафим Софийски.

Вляво: Поздравления от паството на Българската Православна Старостилна Църква. Вдясно: Архирейте и духовенството с част от сестрите на Княжевския манастир след обяда в чест на Триадицкия митрополит Фотий

Причастяване по време на св. Литургия в Неделя първа на Великия пост – тържество на Православието, 20 март (7 март ст. ст.)

Поклонение пред св. Кръст в края на бденната служба срещу Неделя трета на Великия пост – Кръстопоклонна, 2 април (20 март ст. ст.)

Евангелски чин на бдението за празника Благовещение, 6 април (24 март ст. ст.)

Богородичен акатист на утренията в петък на 5. седмица от Великия пост, 15 април (2 април ст. ст.)

Малкият вход на св. Литургия за празника Вход Господен в Йерусалим, 24 април (11 април ст. ст.)

Малкият вход на св. Литургия във Велики понеделник, 25 април (12 април ст. ст.)

Вляво: Велики четвъртък. Утрения с 12-те евангелски четива за Христовите страдания, 28 април (15 април ст. ст.). Вдясно: Велики петък. Утрения с чин на Опело Христово, 29 април (16 април ст. ст.)

Пасха Христова в катедралния храм „Успение Богородично“, София

Велика събота. Вечерня с Василиева св. Литургия, 30 април (17 април ст. ст.)

„Христос възкресе!“

Пасхално литийно шествие (видео <<https://www.youtube.com/watch?v=8BHRjjZ6eyo>>)

Пасхално литийно шествие в Светли понеделник, 2 май (19 април ст. ст.)

Вляво: Пасхалната служба в храма „св. Николай Чудотворец“ в с. Поликраище.
Вдясно: Св. Литургия за престолния празник на храма „Св. Георги Победоносец“, гр. Стамболийски, Светли петък, 6 май (23 април ст. ст.)

Посещение на Негово Високопреосвещенство Триадицкия митрополит Фотий в енории и манастири на РПЦЗ в Република Молдова и в Украйна, 9 - 16 май (26 април - 3 май ст. ст.)

Вляво: Среща с митрополит Агатангел, първоиерарх на Руската Православна Задгранична Църква, в Синодалното представителство на РПЦЗ в Одеса, 10 май (27 април ст. ст.). *Вдясно:* Посещение в манастира „Св. Йоан Шанхайски и Сан-Франциски“ в с. Егоровка, 10 май (27 април ст. ст.)

Вляво: След всенощното бдение в манастира „Възкресение Христово“ в село Сагайдакул Ноу в Република Молдова, 14 май (1 май ст. ст.). *Вдясно:* След св. Литургия в храма „Покров на Пресвета Богородица“ в град Конгаз, 15 май (2 май ст. ст.)

ОФИЦИАЛЕН РАЗДЕЛ

СЕСИЯ НА АРХИЕРЕЙСКИЯ СИНОД НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА СТАРОСТИЛНА ЦЪРКВА

На 3 март (19 февруари ст. ст.) и на 5 март (21 февруари ст. ст.) 2016 г. под председателството на Негово Преосвещенство Триадицкия епископ Фотий бяха проведени заседания на Архиерейския Синод на Българската Православна Старостилна Църква в пълен

състав. На заседанието, проведено на 3 март (19 февруари ст. ст.), Архиерейският Синод единодушно реши председателят на Българската Православна Старостилна Църква – Негово Преосвещенство Триадицкия епископ Фотий да бъде въздигнат в сан митрополит.

Архиерейски Синод на Българската Православна Старостилна Църква

Председател:

Негово Високопреосвещенство Триадицки митрополит Фотий

Временни членове:

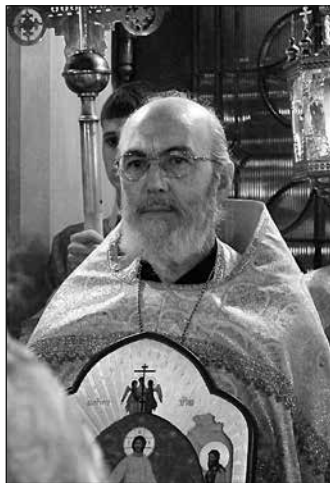
**Негово Преосвещенство Кишиневски и Молдовски архиепископ Георги
Негово Преосвещенство Воронежки и Южно-руски епископ Кирил
Негово Преосвещенство Ишимски и Сибирски епископ Никон**

Секретар: йеродякон Пантелеймон

IN MEMORIAM: ПРЕСТАВИ СЕ В ГОСПОДА СВЕЩЕНИК Д-Р НИКОЛАЙ ИВАНОВ

На 24 май 2016 г. след кратко, но тежко боледуване се престава в Господа свещеник д-р Николай (Нено) Иванов, член на Църковния съвет на Българската Православна Старостилна Църква.

Роден на 20 февруари 1947 г., бъдещият Христов служител завършва Медицинския университет в София през 1974 г. От 1980 г. е с призната специалност „Нервни болести“. Още като студент той става духовен син на приснопамятния архимандрит Пантелеймон (Старицки, † 1980 г.), поддържа тесни духовни връзки и с приснопамятната игумения Серафима (Ливен, † 2004 г.), като черпи обилно от техния проникновен усет и богат опит в православния духовен живот. През 2000 г. е ръкоположен последователно за дякон и за свещеник от Негово Високопреосвещенство Триадицкия митрополит Фотий, председател на Българската Православна Старостилна Църква. Ерудиран духовник и лекар, отец Николай познаваше не само интелектуално, но и духовно-практически аскетическата светоотеческа литература, която бе основа на неговия дълбок и разностранен православен светоглед. Изключително скромен и неоткрояващ се външно, нашият обичан отец Николай послужи жертвено на Христовата Църква, оставяйки незаличимия диря в сърцата на всички, които е обгрижил, подкрепил, лекувал и като свещенослужител, и като лекар. Милостивият Бог да прости волните му и неволни прегрешения, и да упокои душата му в Небесните Си селения – там, дето няма нито болка, нито печал, но безкраен живот.

НОВ ЧЛЕН НА ЦЪРКОВНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА СТАРОСТИЛНА ЦЪРКВА

За попълване на състава на Църковния съвет на Българската Православна Старостилна Църква на мястото на представител се в Господа свещеник д-р Николай Иванов със заповед на Негово Високопреосвещенство Триадицкия митрополит Фотий от 14 юли (1 юли ст. ст.) 2016 г. беше назначен за член на Църковния съвет свещеник Иван Кирилов Мостовенков. Заповедта беше връчена официално на заседанието на Църковния съвет, състояло се на 22 септември (9 септември ст. ст.) 2016 г. Настоящият състав на Църковния съвет е:

Председател:

Негово Високопреосвещенство Триадицки митрополит Фотий

Членове:

Негово Благоговейство свещеник Константин Дженков

Негово Благоговейство свещеник Иван Мостовенков

чтец Стефан Трифонов

чтец Константин Тодоров, секретар на Църковния съвет (член на монашеското братство към св. Митрополия)

ЦЪРКОВЕН АМБОН

Триадицкия митрополит Фотий

СЛОВО ЗА ПРАЗНИКА НА СВЕТИТЕЛ СЕРАФИМ, АРХИЕПИСКОП БОГУЧАРСКИ, СОФИЙСКИ ЧУДОТВОРЕЦ

Всбрани и погресени от покойната монахиня Серафима (Ястребова) записки с наставления на светител Серафим, възлюбени, четем:

„През 1936 г. атонският схийеромонах Касиан посетил България. Владиката (т.е. светител Серафим) се изповядал при него. Когато о. Касиан си отишъл, владиката казал на послушника: «Да ти кажа, той има чудни, добри очи». Въобще владиката говореше за него като за истински праведник, мъдър, здрав и свят.

По време на беседа с о. Касиан послушникът го попитал: «Как намирате нашия владика?». Старецът отговорил: «Какво мога аз да кажа за вашия владика, той е със свят живот. Той целият е любов. Никога не съм виждал такива архиереи».

Светостта е слава на Църквата, утеха, радост и подкрепа за нейните верни чедра. Но светостта е и камък за препъване на мнозина, повод да се открият помислите на много сърца. И в това отношение светител Серафим не е изключение.

Да чуеш или да прочетеш разкази за светител Серафим от най-верните му духовни чедра, да се запознаеш с неговите проповеди, с достоверните му наставления е наистина духовна драгост и сладост – сърцето ти се съгръба, душата се утешава и сякаш за миг проглеждаш в един друг свят, в света на човек, у когото животът в Богочовека Христос пулсира в цялото му същество. И Бог прослави Своя служител, чийто живот бе прослава на Бога.

Но в нашия грехопаднал свят Христовите свидетели, Христовите приятели, светците са и хулени, и отричани, и прекроявани според мерките на едни или други гледища,

и употребявани за едни или други цели.

Годината е 403 след Рождество Христово. В непосредствена близост до античния град Халкидон е свикан „каноничен“ от формална гледна точка събор, на който е осъден св. Йоан Златоуст. Деянията на този събор могат да бъдат прочетени и днес. Обвинителният акт съдържа 29 точки. Сред тях: обвинение трето: продажба на голямо количество църковна собственост; обвинение петнадесето: [Архиепископ Йоан] приема жени и остава с тях насаме, като отстранява другите [от помещението]; обвинение двадесет и пето: обявява сам и по време на тази уединена трапеза се държи като циклоп – срамотно и сластолюбиво; обвинение двадесет и девето: подкупил е с пари ръкоположени от него епископи, за да угнетява чрез тях духовенството. И така нататък, и така нататък. Автентичен документ, ще каже някой. Но Бог и църковният народ ведно с верните Христови архиереи, йереи и дякони произнасят автентичната си отсъда и още непосредствено след кончината си опозореният на не един събор Константинополски архиепископ става и завинаги остава свети Йоан Златоуст.

Какво чудно има в това, че шестнадесет века по-късно оклеветеният светител Серафим споделя участието на един от най-великите йерарси на Христовата Църква?

Благоговейното отношение, същинската почит към светците са несъвместими с използването на авторитета им за църковно-политически цели, несъвместими са с опи-

та да подведеш личността, богословското творчество и духовността на светеца под знаменателя на безусловно чужди им възгледи и действия. Горестно е, болно е, че неотдавнашната канонизация на светител Серафим в Москва бе свързана с такова отношение към личността на Софийския чудотворец. Така например председателят на комисията за „официалната“ канонизация на светителя, Волоколамският митрополит Иларион твърди: „Като се отнася критично към позицията на свещенотоначалието на Руската Православна Църква в СССР, в същото време той признава избора на митрополит Сергей (Страгородски) за патриарх.“ Но в дневника на светител Серафим за 1943 г. четем:

„1 окт[омври] Много се разстроих от [новината на] о. А[ндрей]: Бъл[арският] Синод призна [патриарх] Сергей вчера. 2 окт[омври] Вчера получих стягане в сърцето от този въпрос: о. А[ндрей] (Ливен) каза в сряда на всеобщното обединение волтара, че Бъл[арският] Синод призна [патриарх] Сергей“.

Ето и друго изказване на митрополит Иларион в доклад пред Архиерейския събор на Московската патриаршия: „Отричайки възможността за наличието на пълнота на истината във вероучението на другите религии и конфесии, владика Серафим никога не осъжда социалните контакти и богословския диалог с инославието“. Този опит да се съчетае църковната позиция на светител Серафим с икуменическата политика на Патриаршията се разбива в гумите на самия светител в доклада му „Трябва ли Руската православна църква да участва в икуменическото движение“: „Не може да не се обърне внимание и на обстоятелството – пише светителят – колко отрицателно значение има участието на православни представители в икуменическите конференции. Самият факт на тяхното присъствие там утвърждава инославните християни в мисълта, че сякаш всички християнски вероизповедания принадлежат към едната свята съборна и апостолска Църква... Присъствието на православни представители в икуменическите конференции говори само за това, че православните християни са започнали да отстъпват от своето Православие. Трудно е да се каже с какво православните икуменисти отстъпват

повече от Православната Църква — гали с писанията си, или с присъствието си на икуменическите конференции. Това присъствие по своята същност е предателство спрямо нашето православно догматическо учение за Църквата, изразено в деветия член от Символа на вярата.“ Не е потребно да се привеждат още примери, за да се онагледят нечестният опит личността на светителя и фактите от живота му да бъдат подредени в схема, предназначена да обслужи нецърковната по същество църковна политика на Московската патриаршия.

Но не ни ли обвиняват и нас, че си служим с името на светителя за корисни цели? Да, обвиняват ни. И ако ние не се стремим да пазим и следваме духовните завети на светител Серафим така, както ни учеха неговите предани чедра и наши духовни отци и майки, ако гръзваме да правим от неговата свята личност средство, чрез което да подчертаем собствената си правда и собственото си мнимо превъзходство над другите, да, ние ще даваме поводи за такива обвинения и ще бъдем съблазън за другите. Както казваше приснопаметната наша майка игумения Серфима, ние държим истината с нечисти ръце. И естествено хората ще виждат преди всичко нечистите ни ръце, а тази неумивана с покаяние нечистота и тях ще отблъсва от истината, и нас ще ни отчуждава от нея. Горделивото чувство за наше, именно за наше собствено идеологическо превъзходство над другите, глуповатата показност, припознавана изкривено като ревност за чистотата на Православието, могат да обезобразят човешката душа в не по-малка степен от либералния разпад на православно съзнание. Да се научим, подобно на хананейката, смирено да се храним с трохи от духовната трапеза на нашите отци и майки, да се научим да пазим и да следваме техните завети с дух и истина, скромно и благоговейно, така както те пазиха, следваха и предадоха в нашите, уви, наистина омърсени ръце, заветите на своя авва, просиял в святост на родната ни земя.

Светителю отче Серафиме, приеми нашата немошна възхвала и моли Бога да ни даде дух на истинско и всецяло покаяние. Амин!

СЛОВО НА НЕГОВО ВИСОКОПРЕОСВЕЩЕНСТВО ТРИАДИЦНИЯ МИТРОПОЛИТ ФОТИЙ СЛЕД ВЪДВОРЯВАНЕТО МУ НА ТРИАДИЦКАТА МИТРОПОЛИТСКА КАТЕДРА*

Ваша Преосвещенства, скъпи мои събратя и съслужители, обични в Господа отци, братя и сестри, От цялото си сърце благодаря на всички ви! Благодаря ви за доверието, благодаря ви за любовта, благодаря ви за всичко! Божият промисъл отреди така, че бях въдворен за Триадицки митрополит в неделята, в която Христовата Църква възпоменава Страшния съд. Това не може да не ме наведе към размисъл. В този ден, вярвам, всеки един от нас, всички православни християни, си припомнят, че ще застанем пред последния и страшен Христов съд. В този ден съвестта става поне за мигове по-чувствителна и ни подбужда да се вгледаме по-дълбоко в себе си. Истина е, че всички ние с вас ще застанем пред съда на любовта, колкото и парадоксално да звучи това. На този съд, вие знаете, ще бъдат оправдани тези, които са принесли дълбоко покаяние, тези, които са пресекли или са се борили да пресекат вътре в себе си всеки извор на любов към греха. Защото този съд ще бъде наистина страшен за влюбените в греха, за тези, които са обикнали греха. За тях това, че виждат Бога, Бога на свършената правда и свършената любов, ще стане извор на мъка. Ние лесно забравяме тия истини, облива ни потокът на ежедневните грижи. И нашите мисли, чувства, желания се потапят в суята, потапят се и в нашите собствени страсти.

Като говоря това, стремя се да говоря не само на вас, но и на себе си. Ние с вас изминахме дълъг и нелек път, бяхме заедно, заедно сме и се надяваме докрай да бъдем всички заедно. Всички ние днес поне с въздишка, поне с кратка молитва молим Бога да се смили над нас. Днес аз моля и всички вас, моля за вашата снизходителност, когато вие виждате да се проявяват мои немощи, когато виждате грешките ми. И ако тази снизходителност се утвърди в сърцата ни и стане взаимна, то тогава ние наистина ще бъдем Христово стаго, ще бъдем Христови словесни овци, ще бъдем Христови в същинския смисъл на понятието. Прося молитвите на всички ви, отново моля за вашата снизходителност – молете се за мен да ме укрепява Господ в това служение, та да мога да послужа на Него и на всички вас в Неговото свято име. Да бъдат тия гуми, които сега изричам пред вас, истинска и искрена побуда за това, което мисля, говоря и върша. Молете нашия обичен светец – светител Серафим, архиепископ Богучарски, Софийски чудотворец, чийто жезъл сега държи с недостойните си ръце, да се моли за мен, да се моли той за цялата ни малка Църква, та да пребъдем в Христовата истина и в Христовата любов сега и всякога, и във вечни векове. Амин!

* Произнесено на 6 март (22 февруари ст. ст.) 2016 г. в катедралния храм „Успение Богородично“.

КАНОНИЗАЦИЯТА НА СВТ. СЕРАФИМ ОТ РУСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА – МОСКОВСКА ПАТРИАРШИЯ И БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА – БЪЛГАРСКА ПАТРИАРШИЯ

Този материал беше подготвен по повод на състоялото се на 26 февруари (н. ст.) 2016 г. прославление на светител Серафим и преди провеждането през месец юни 2016 г. на т. нар. „Всеpravославен събор“ на остров Крит. Между-временно цитираните по-долу предсъборни документи бяха приети от събора с малки изменения, които не засягат настоящия им анализ, така че той запазва актуалността си.

Част I

Състояният се на 2-3 февруари 2016 г. в Москва Архиерейски събор на Руската православна църква – Московска патриаршия (РПЦ МП), взе решение за канонизацията на свт. Серафим Софийски Чудотворец. На 26 февруари 2016 г. е предвидено църковното прославление на светителя в София съвместно от РПЦ МП Българската православна църква – Българска патриаршия (БПЦ – БП)¹. Във връзка с това възникват следните въпроси:

I. Имат ли моралното право РПЦ МП и БПЦ БП да прославят светител Серафим?

Преди всичко църковното прославление изисква тези, които прославят някой светец да вярват като него и да следват ду-

1. Свт. Серафим Софийски Чудотворец беше прославен от Българската Православна Старостилна Църква на 26 февруари (н. ст.) 2002 г.

ховните му завети като светоотечески. Ако това не е така, то означава, че те го прославят не по верови побуди, а по някакви други, църковно-политически причини. И така, вярват ли в БПЦ и РПЦ така както вярваше свт. Серафим?

По въпроса за новия стил

В последните години представители на Московската патриаршия и Българската патриаршия неведнъж прокарваха тезата, че макар и да се е изказвал в полза на стария стил, архиепископ Серафим би предпочел единството на църквата и никога не би направил разкол заради календарния въпрос, както са направили това някои негови духовни чеда, поради неправилно разбиране на неговите идеи (има се пред вид Българската Православна Старостилна Църква). Тази теза не може да бъде разбрана иначе, освен като твърдение, че светител Серафим би се подчинил и би приел новия календарен стил, макар и да не е съгласен с въвеждането му, но не би се отделил от новостилната йерархия, ако би бил поставен в положението да избира между двете възможности.

Достоверността на подобни спекулативни твърдения може да бъде проверена, ако се обърнем към творенията на самия светител. В доклада си „За новия и стария стил“, прочетен на Московското съвещание през 1948 г. той подчертава, че по въпроса за празнуването на Пасхалията са се произнесли Апостолският събор, Първият Вселенски и някои Поместни събори, така че който се осмелява да прави промени по този въпрос застава срещу техния авто-

ритет. Като коментира 7-мо правило на Втория Вселенски събор и 95-то правило на Трулския събор, които определят как трябва да се приемат еретиците в Православната Църква, архиепископ Серафим обръща внимание, че светите отци са се отнасяли към четиринадесетниците, тоест към онези християни, които празнували Пасхалията на 14-ти нисан, заедно с юдеите, както към ариани, македоняни, новациани и други еретици и ги приемали с миропомазване. С това той подчертава, че въпросът за църковния богослужебен календар съвсем не е малозначителен и второстепенен.

Но доколкото православните новостилци (с изключение на Финландската църква) все още не са гръзнали да променят и Пасхалията по подобие на Григорианския месецослов, светителят обръща повече внимание на новия стил в неговата компромисна форма – само за неподвижните празници, в какъвто вид той се практикува от новостилните поместни църкви. За него той казва: „Такъв смесен календар също не може да бъде приет от православните, защото води до нарушаване на други църковни постановления, залегнали в църковния Устав, които ние трябва свято и неизменно да спазваме, за да не изпадне в непослушание към нашата Майка – Църквата. Новостилците грешат тъкмо с такова непослушание.“

Като разглежда обстойно всички нарушения на Типикона, до които води смесения, така наречен „новоюлиански календар“, свт. Серафим заключава: „Чрез своето пренебрежение към църковния Устав, новостилците извършват своя грях на непослушание към Църквата открито, съзнателно и гръзко.“ А на тези, които твърдят, че нарушаването на Типикона не е тежък грях, защото с това не се извършва отстъпление от догмите на Църквата, светителят припомня: „Но нали и в глумите на Христа: *Ако и църквата не послуша, нека ти бъде като езичник и митар* (Мат. 18:17), не се говори конкретно за нарушаване на едни или други догматически истини на нашата вяра. Въпреки това, както свидетелствуват тези Божествени слова, ако някой от нас не окаже послушание на Църквата, отсича се от нея и попада в

числото на тежко съгрешилите, защото в дадения случай му се налага (съгласно Мат. 18:17) най-строгото наказание – отлъчване от Църквата ... Защото както пренебрегването на догматическите и канонически определения води до отстъпление от Православието, така и посоченото пренебрегване на Типикона води до такова отстъпление.“

От свидетелството на самия светител Серафим не е трудно да се прецени, че той не би изпаднал „в непослушание към нашата Майка – Църквата“ и не би допуснал да попадне „в числото на тежко съгрешилите“, за да не попадне и под „най-строгото наказание“. Очевидно е, че светителят би предпочел по-скоро да окаже „непослушание“ на новостилната йерархия, която по глумите му греши тъкмо с непослушание към Църквата. При тези глуми могат ли новостилците да твърдят, че вярват като светител Серафим и имат ли моралното право да го канонизират за свой светец?

По въпроса за икуменизма

Нека да прегледаме някои положения от документа озаглавен „Отношенията на Православната църква с останалия християнски свят“², който беше одобрен от председателите на всички поместни официални църкви на предсъборното им съвещание в Шамбези, 21-28 януари 2016 г. и да ги сравним с мислите на свт. Серафим, изложени в доклада му „Трябва ли Руската православна църква да участва в икуменическото движение?“, прочетен на Московското съвещание през 1948 г.

При съпоставянето по-нагоду на извадките от двата документа тези от документа от Шамбези са дадени в нормален шрифт, а тези от доклада на светител Серафим са поставени в курсив.

2. Този документ беше подготвен за приемане (и приет с незначителни изменения) от т. нар. „Всеpravославен събор“, който се проведе на остров Крит през месец юни 2016 г. Тук приложените извадки от документа са според текста му, публикуван на официалния сайт на Московската патриаршия <<http://www.patriarchia.ru/db/text/4361154.html>>.

Относно същността на икуменическото движение

„Един от главните органи в историята на икуменическото движение стана Световният съвет на църквите (ССЦ). Като сформирал се междухристиянски орган ССЦ, също както и другите междухристиянски организации и регионални органи като Конференцията на европейските църкви (КЕЦ) и Съветът на близкочуждите църкви, независимо от това, че не включват в състава си всички християнски църкви и конфесии, изпълняват важната задача за придвижването на единството на християнския свят.“

„Православната Църква, на която е присъщ духът на съборност и човеколюбие, в съгласие с божественото прозвонение да се спасят всички човеци и да достигнат до познание на истината (1 Тим. 2:4), винаги се е трудила за възстановяването на единството на християните. Ето защо участието на православните в движението за възстановяването на единството на християните не е чуждо на природата и историята на Православната Църква, тъй като последователно изразява апостолската вяра и Предание в новите исторически условия.“

„Кой стои зад икуменическото движение? Зад него стоят вековните врагове на Православната Църква – масоните. Разбира се, като разглеждаме въпроса за икуменизма, ние не бива да забравяме, че в крайна сметка в основата на икуменическото движение стоят не само вековните врагове на нашата Православна Църква, но стои бащата на всяка лъжа и пагуба – дяволът. В отминалите векове, сеестки най-различни ереси, той е искал да унищожи светата Църква чрез смесването на православните с еретиците. Такова смесване той прави и сега, като използва икуменизма с неговите неизчерпаеми масонски капитали.“

Относно икуменическото разбиране за “църквите” и догмата за Църквата. Разделена ли е Църквата?

„Единството, което обладава Църквата по своята онтологическа природа, не може да бъде нарушено. Православната Църква констатира съществуването в историята

на групи не намиращи се в общение с нея християнски църкви и конфесии, и в същото време вярва, че нейните отношения с тях трябва да се строят на основата на най-скорошното и по-правилно изясняване от тях на цялата еклесиологическа тематика, особено в областта на учението за тайнствата, благодатта, свещенството и апостолската приемственост като цяло.“

„Съвременните двустранни богословски диалози, които води Православната Църква, също както и нейното участие в движението за възстановяване на

единството на християните, се основават на нейното православно самосъзнание и дух на съборност и имат за цел постигането на изгубеното единство на християните ...“

„... Тази многостранна дейност на Православната църква произтича от чувството за отговорност и убеждението, че основополагащо значение имат взаимното разбиране, сътрудничеството и общите усилия по постигането на християнското единство.“

„Православните Църкви членове на ССЦ смятат за задължително за участието в ССЦ на това основополагащо положение на неговата Конституция, съгласно което неговите членове могат да бъдат само тези Църкви и конфесии, които според Писанието признават Исус Христос като Бог и Спасител и изповядват вярата в славимия в Троица Бог – Отец, Син и Свети Дух, съгласно Никео-Цариградския символ на вярата.“

Относно начина за постигане на единството

„След успешното завършване на работата на някой богословски диалог, на всеправославно равнище се приема решение за възстановяването на църковното общение.“

„На икуменическите конференции биха могли да присъствуват православни представители единствено в случай, че организаторите на конференциите заявят пред Православната Църква от името на така наречените «християнски църкви», участващи в икуменическото движение, за тяхната готовност да се откажат от религиозните си заблуди и да се присъединят към нея, приемайки православната вяра. Но тези, които изцяло ръководят хода на икуменическите конференции, никога нито са правили, нито пък ще направят такива изявления, защото инославните християни дори и не помислят да се отрекат от своите ереси и да се възсоединят с Православието.“

Относно ползата от присъствието на православните на икуменическите конференции

„Необходимо е Православната Църква да продължава да носи своето свидетелство на разделения християнски свят... Ние се молим християните да се трудят съвместно, за да се приближи денят, в който Господ ще изпълни надеждата на Православните църкви и ще бъде едно стадо и един Пастор (Ин. 10:16).“

„Така, като изхожда от богословски и пасторски съображения, тя благожелателно и положително гледаше на диалога с различните християнски църкви и конфесии и на участието в икуменическото движение в най-ново време въобще, вярвайки, че по такъв начин тя носи активно свидетелство за пълнотата на Христовата истина и за своите духовни съкровища на тези, които се намират извън нея, преследвайки обективната цел – да подготви пътя към единството.“

„Не може да не се обърне внимание и на обстоятелството, колко отрицателно значение

„Ние, православните християни, изповядваме, че Църква, основана от Самия Бог за наше спасение, може да бъде наричана в строгия смисъл на думата единствено общност от истинно-вярващи християни. А да бъде наричано «църква» всяко еретическо общество, означава отсъствие на правилно разбиране за Църквата и потъпкване на нашата вяра в догмата за Църквата, изложен в деветия член на Символа на вярата. Очевидно икуменистите, изтъквайки огромната численост на т. нар. християнски църкви, влизащи в състава на икуменическото движение, придават на това количество положително значение. Но когато лъжата се проявява не в една, а в много свои разновидности, тя не се превръща в истина, а напротив – в още по-голяма степен изопачава и отрича истината. Впрочем, същността е там, че икуменистите, за съжаление и тези от православна среда, нямат правилно разбиране за Църквата. Те смятат, че към Църквата принадлежат всички, които са кръстени в Христа, и по този начин приравняват православните с еретиците, считайки и едните, и другите за тяло Христово.“

„Православните икуменисти не само че не проявяват послушание към Православната Църква, но дори открито я обвиняват в греха на разделението. Наистина, те приписват този грях както на Православната Църква, така и на инославните църкви. Но не Православната Църква, а еретиците са създавали ересите. Православната Църква до мъченическа кръв е защитавала от еретиците чистотата на православната вяра. И ако не беше тази нейна борба, то православната истина, чрез смесването ѝ с еретическата лъжа, би престанала да съществува, а заедно с това би изчезнала от лицето на земята и самата Православна Църква. Следователно трябва не да обвиняваме Църквата, че не се е смесвала с еретиците и се е оградявала от тях, но да я облажавме за мъченическите подвизи на разделението, което се е налагало поради надигането на еретиците срещу нея, срещу нейните богооткровени и светоотечески истини и дори срещу Самия Бог. Това обвинение обаче показва в какъв тежък грях на дръзко самомнение и гордост са паднали православните икуменисти, присвоявайки си правото да бъдат съдии на Православната Църква.“

има участието на православни представители в икуменическите конференции. Самият факт на тяхното присъствие там утвърждава инославните християни в мисълта, че сякаш всички християнски вероизповедания принадлежат към едната свята съборна и апостолска Църква.⁴

„Ние обаче смятаме, че това присъствие съвсем не означава, че инославните християни вече са започнали да принадлежат към истинната Христова Църква. Колкото далеч от Православната Църква са били те преди това поради своите религиозни заблуждения, толкова далече остават те и сега. Присъствието на православни представители на икуменическите конференции говори само за това, че православните християни са започнали да отстъпват от своето Православие. Трудно е да се каже с какво православните икуменисти отстъпват повече от Православната Църква – дали с писанията си, или с присъствието си на икуменическите конференции. Това присъствие по своята същност е предателство спрямо нашето православно догматическо учение за Църквата, изразено в деветия член от Символа на вярата. Със самото си присъствие на еретическото събрание, което икуменистите наричат «Общоцърковна конференция», «събрание на всички християнски църкви» и «една свята Христова църква», православните представители фактически утвърждават битието на тази уж «една свята Христова църква» с всички нейни еретически заблуждения. Следователно дори без думи, дори без каквито и да е писмени изявления православните представители икуменисти със самото си присъствие... съдействат за унищожаването на нашата истинна вяра в догмата за Църквата.“

„Не бива да забравяме и това – с какво упорство и фанатизъм еретиците отстояват своите религиозни убеждения. Както показва действителността, присъединяванията на еретици към Православната Църква могат да се отнесат към категорията на единичните случаи, при това твърде редки и изключителни.“

„Православните икуменисти със самия този факт (присъствието им на икуменическите конференции – б.м., К.Т.) дават повод да се мисли, че са готови да се обединят с инославните християни въз основа единствено на вярата във възплътения се Христос, при наличието на всички техни ереси...“

Трябва ли да участват православните в икуменическото движение

„Православната Църква, бидейки Една, Свята, Съборна и Апостолска Църква, в дълбоко църковно самосъзнание твърдо вярва, че заема главното място в процеса на движението към единството на християните в съвременния свят.“

„Като се моли непрестанно „о съединени всех“, Православната Църква винаги е развивала диалога с отделените от нея, близки и далечни, била е първа в търсенето на пътища и способности за възстановяването на единството на вярващите в Христос, вземала е участие в икуменическото движение от момента на неговото появяване и е внасяла своя принос в неговото формиране и по-нататъшно развитие.“

„Участието в сегашните двустранни богословски диалози, за които беше обявено на Всеправославните съвещания, е в резултат от единогласното решение на всички Светейши Поместни Православни Църкви, чийто дълг е активно и постоянно да участват в тяхната работа.“

„Като не забравяме неговата същност и цели, нека всецяло да отхвърлим икуменическото движение, защото в него се крие отстъпление от православната вяра, предателство и измяна на Христа, които ние всячески трябва да избегнем

Нашата велика Православна Църква не бива да се опетнява дори само с едно такова присъствие. Защото присъствието на нейни представители в еретическо и масонско общество, макар и само в качеството на наблюдатели, в известна степен ще бъде общение с това общество.

Затова нека да нямаме абсолютно никакво общение с икуменическото движение. „Блажен е онзи човек, който не отива в събранията на нечестивците“ (Пс. 1:1)!“

Съпоставката на документите е толкова красноречива, че не се нуждае от никакъв коментар. Става дума за коренно противоположни и взаимноизключващи се позиции. При това без дори да се разглеждат характерните икуменически концепции

за римокатолиците като църква-сестра, богословието на двата бели гроба на християнството, кръщенското богословие и т. н., които създателите на документа съзнателно са премълчали, за да го направят по-малко спорен. При това положение имат ли морално право „православните“ икуменисти да прославят светител Серафим като светец? Вярват ли като него, приемат ли като светоотечески неговите слова? Могат ли да почитат като светец този, който безкомпромисно разобличава тяхното движение като вдъхновено от дявола и ръководено от враговете на Православната Църква? Отговорът е очевиден. Поведението им също е много красноречиво. Не бяха изминали и десет дни от канонизацията му от Архиерейския събор в Москва, когато Московският патриарх Кирил осъществи безпрецедентната си среща с папа Франциск в Куба, като че за да похули веднага паметта на светителя и да покаже истинското отношение към неговите завети на тези, които го прославят сега.

Част II

II. Кой среди се обявиха против сегашното прославление на свт. Серафим?

Това бяха преди всичко църковните либерали и откровените икуменисти в България и в Русия, които се намират в известно противостоеие на официалната йерархия „отляво“. Някои привърженици на икуменизма в България показаха открито раздразнение и недоволство от прославлението. В две поредни излъчвания на телевизионното предаване „Вяра и общество“ се отправиха редица хули и клевети срещу светителя (включително и за нечист живот). Кампанията имаше за цел да убеди зрителите, че светител Серафим не заслужава църковна канонизация. Основното възражение срещу акта на канонизацията беше, че той е в пълно противоречие със съвременната икуменическа политика на Московската и Българската патриаршии, тъй като личността на све-

пителя по никакъв начин не може да се впише в нея. Това възражение на църковните либерали и икуменисти е напълно основателно. Опитите на икуменическата йерархия на двете официални църкви да използва за своите църковно-политически цели името на Софийския Чудотворец като го канонизира, са съвсем некоректни. Както беше показано по-горе, той е не просто убеден противник на икуменизма, но и го подлага на богословски аргументирана критика и унищожително изобличение. Обаче от гледна точка на истинно-православните християни това не само не е пречка за почитането на архиерея сред светителите на Православната Църква, а точно обратното – то беше едно от важните основания за прославлението му от Българската Православна Старостилна Църква през 2002 година. Както е добре известно, православната вероизповед е задължително условие за прославлението на архиерей. Обвиненията, които прозвучаха от страна на либерални руски богослови, че архиепископ Серафим през целия си живот „навсякъде търсел ереси“ и с критиките си унищожил „това, което е гордостта на руското богословие през XX век“³ са още едно убедително потвърждение за неговите православни възгледи.

III. Критичното отношение към светител Серафим на някои истинно-православни християни

През 1944 г. вследствие на съветската окупация на България архиепископ Серафим и неговото паство са откъснати от Синода

3. Тези думи произнесе известният г-р протодякон Андрей Кураев в предаването „Вяра и общество“ от 20 февруари тази година, в което беше включен от Москва. Известният либерален богослов имаше пред вид преди всичко критиката на светител Серафим на либералните течения сред руското богословие в края на XIX век и първата половина на XX век и особено на „достиженията“ на някои представители на Парижкия богословски институт „Свети Сергей Радонежки“. Друг автор преди време писа, че светител Серафим „стъпнал с грубите си монашески ботуши филигранното изделие“ на отец протоерей Сергей Булгаков – еретическото му учение за София Премъдрост Божия.

на РПЗЦ и нямат връзка с него. Впрочем самият Синод в края на войната за известно време практически не съществува. През 1946 г. светител Серафим преминава под юрисдикцията на Московската патриаршия. Този факт е причината някои истинно-православни християни да гледат с резерви на почитането като светец на архиепископ Серафим. Сегашната му канонизация от двете официални патриаршии беше повод да се чуят мнения, че той си е „техен“ светец и да се възприема този акт като потвърждение, че резервите към светостта му са основателни – ако не беше „техен“, не биха го прославили.

Наистина, би било много просто и ясно, ако икуменистите и новостилците прославяха само „своите“ и оставяха на нас „нашите“. Но действителността е доста по-сложна от една такава черно-бяла картина, при която бихме могли лесно да се ориентираме въз основа само на няколко формални признака. Да си припомним думите на приснопамятния йеромонах Серафим (Роуз) от известната му статия „Какво мисли Катакомбната Църква“⁴: „На пръв поглед може да изглежда изненадваща вестта от митрополит Филарет [Вознесенски], че архимандрит Таврион, който е бил катакомбен свещеник, се е присъединил към официалната църква (Московската патриаршия), без да предаде своите катакомбнически убеждения и истинското Православие. Как е възможно това? Не са ли това две напълно отделни и взаимно изключващи се църковни общности? Нима самото присъединяване към официалната църква не е предателство спрямо позициите на Катакомбната Църква? На теория нещата изглеждат така, но църковният живот често пъти не може да се побере в удобни рационални и канонически категории. Така стоят нещата и в конкретния случай.“

Московската патриаршия прослави и включи в своя месецослов през 2000-та година и след това, цяла редица новомъченици и изповедници, които по-рано, през 1981 г. бяха прославени от РПЗЦ и които бяха прекратили общението си с нея и поменаването

на митрополит, по-късно патриарх, Сергей (Страгородски). Такива са: митрополит Кирил (Смирнов), архиепископ Серафим (Самойлович), архиепископ Петър (Зверев), епископ Виктор (Островиков), епископ Дамаскин (Цедрик), епископ Василий (Зеленцов) и мнозина други архиереи, свещеници и миряни. При това в разгара на борбата за свободата на Църквата някои от тези мъченици и изповедници са преценявали предателството на митрополит Сергей за толкова тежко, че са смятали както самия него, така и подчинените му йерарси и клирици за отстъпници от Христа, а тайнствата извършвани от тях за безблагодатни и недействителни. Ето какво пише например епископ Виктор (Островиков):

„Като смеси в едно във великото и най-свято тайнство на Евхаристията, въпреки Божието слово, „верните с неверните“ (2 Кор. 6, 14-18), Светата Църква и борещите се на смърт с нея врагове⁵, митрополитът с това свое богохулство нарушава молитвения неговото благодатно значение за вечното спасение на душите на православно вярващите. От тук и богослужението става не просто безблагодатно, поради безблагодатността на священодействащия, но то става и мерзост в Божиите очи, а затова и извършващият го и участващият в него подлежат на двойно осъждане.“

Въпреки това, през 2000 г. МП прослави този изповедник, който я смяташе за безблагодатна земна организация. Мощите му бяха разкрити и пренесени в женския манастир „Преображение Господне“ в град Киров и сега са изложени там за поклонение. Трябва ли поради факта, че МП си присвоява паметта на тези мъченици и изповедници, ние да се чувстваме неудобно и да се откажем от тяхното почитание? Напротив, би следвало да разобличаваме лукавството на сергианството, за което е особено важно да включи в своя „пантеон“ изповедниците, просияли в борбата за свободата на Църквата.

По същия начин за привържениците на икуменизма е особено важно да включат в

5. Епископ Виктор има предвид разпореждането на митрополит Сергей на богослуженията да бъдат споменавани съветските власти.

числото на „своите“ светци праведници като светител Серафим, просияли в борбата срещу икуменическата ерес и модерните отклонения от светоотеческата вяра. Така водачите на отстъплението смесват лъжата с истината, объркват понятията, използват авторитета на борците за чистотата на вярата, за да объркат църковния народ и да преодолеят съпротивата му срещу тяхното предателство на вярата. С прославлението на Софийския Чудотворец те сякаш искат да кажат: ето ние прославяме такъв борец за чистотата на вярата – как може да си мислите, че ние ще предадем вярата?

Но все пак – поставя се въпросът за светител Серафим – не е ли отстъпил той от своята принципна позиция с преминаването си в средата на 40-те години на XX век под юрисдикцията на Московската патриаршия? Що се отнася до икуменизма и новостилците, въпросът изобщо не стои. По това време МП не само страни от икуменическото движение и не участва в него, но го и осъжда. Самият светител Серафим изнася своите известни доклади против икуменизма и против новостилците на Московското съвещание през 1948 г., след като е преминал в патриаршията. Но как стои въпросът със сергианството – нали той се подчинява на патриарх Алексей?

В това отношение трябва внимателно да отчитаме конкретните исторически условия. През 40-те години на XX век, по време на Втората световна война и непосредствено след нея, съветските власти дават известна свобода за развитие на църковния живот, който започва да се възстановява. Благодарение на тази относителна свобода лично светител Серафим остава непричастен към греховете на сергианството – той никога не е сътрудничил на съветските служби в разрушаването на Църквата и ограничаването на нейната свобода, никога не е допуснал подчиняването на вътрешния църковен живот в угода на съветските власти, никога не е сътрудничил на властите в постигането на техни политически цели, никога не е произнесъл дори и една похвална дума за комунистическия режим. Да, трябва да се каже, че той е имал тази относител-

на свобода и никога не е бил подложен под натиска на репресивния апарат. Такива са били именно историческите условия до края на 40-те години на миналия век и конкретните условия, в които той самият се е намирал през относително краткото време на тези четири-пет последни години от своя живот. И когато този период завършва и срещу светителя се набелязват първите репресивни мерки – лишаване от длъжността му в България и отзоваване в Съветския съюз, което обикновено завършвало със заточение в отдалечен манастир или изпращане в лагер – той се престава в Господа. От дистанцията на времето, от информацията, която имаме днес, от публикуваните архивни документи, пък и от самото историческо развитие след това, можем да кажем, че надеждите на светител Серафим за по-нататъшно разширяване на църковната свобода в Русия и възможностите за мисионерска работа сред руския народ остават неоправдани. Очакванията му, че промяната в църковната политика на съветските власти ще остане трайна и положителните тенденции ще се задълбочат, остават излъгани. Тези неговии надежди и очаквания са били важен фактор за вземане на решението му да се присъедини към Московската патриаршия. Те не се осъществяват. Положителните тенденции се оказват само временни тактически отстъпления на атеистичния режим, който скоро след това отново започва да ограничава църковния живот. Наистина, надеждите и очакванията на светител Серафим не се осъществяват. Но трябва да отбележим, че не подлежи на никакво съмнение абсолютната чистота и безкористност на мотивите, от които той се ръководи в своите решения и действия. И в крайна сметка не подлежи на съмнение неговата святост, потвърдена от Самия Бог чрез неизмеримата благодатна помощ, която непрекъснато се излива по застъпничеството на Софийския Чудотворец над вярващите, които се обръщат с молитва към него.

четец Константин Тодоров

4. What Does the Catacomb Church Think? - In: The Orthodox Word, No. 96 (1981) pp. 21-23.

СЪБОРЪТ НА ОСТРОВ КРИТ И ПОЗИЦИЯТА НА БЪЛГАРСКАТА ПАТРИАРШИЯ

През месец юни 2016 г. на остров Крит, република Гърция, бе проведен подготвяният от десетилетия м. нар. „Велик и свят събор“ на официалните поместни православни църкви. В периода преди провеждането на Събора и след него бяха изписани многобройни коментари с детайлни анализи както на проектодокументите, така и на съборно приетите документи. От вероизповедна гледна точка първостепенно място сред тях заема документът „Отношенията на Православната Църква с останалия християнски свят“. В следващите редове няма да коментираме целия този документ, а ще се спрем само на един негов параграф. Напомняме, че още преди да започне откритото си служение, нашата Църква изрази отношението си към икуменизма с обнародването на книгата „Православие и икуменизъм“ (1992 г.), написана от приснопамятните архимандрити Серафим (Алексиев) и Сергей (Язаджиев), а през 2012 г. бе публикувана официалната „Еклесiologicalна позиция на Българската Православна Старостилна Църква“. Няма да разглеждаме и църковно-политическите борби, свързани със Събора на остров Крит като, да речем, усилията на Вселенската патриаршия да наложи първенството си и да постави Московската патриаршия в изолация, или, обратно, – усилията на Москва да неутрализира ходовете на Константинопол и да се наложи като водещ църковно-политически фактор в официалното православие. Ще насочим вниманието си към главното, за което почти всички традиционалисти вътре в „официалното православие“ избягваха да говорят: каква беше основната цел на Критския събор именно **във вероизповедно отношение?** Ще подчертаем още от сега: основната цел на идеолозите и организаторите на този Събор беше **да узаконят на най-високо съборно равнище икуменизма като идеология на официалното правосла-**

вие, приета от всички официални поместни църкви. Именно това, а не приемането на нови, нечувани досега отстъпнически догмати.

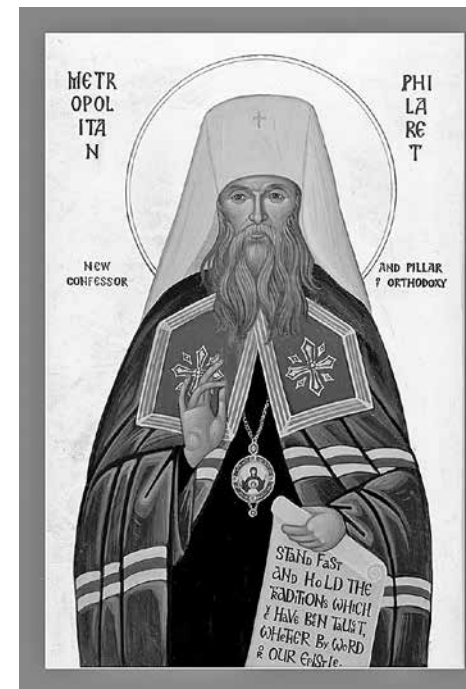
Поместните църкви, които участваха в Събора като членове на Световния съвет на църквите (ССЦ), са приемали в миналото икуменически документи с много по-противоречив характер, приемали са документи, които съдържат догматическата или по-скоро адогматическата основа, необходима за членуване в тази най-голяма икуменическа организация. Достатъчно е да си припомним т. нар. Торонтска декларация (Заявление с название „Църква, църкви и Световния съвет на църквите“, прието от Централния комитет на ССЦ в Торонто през 1950 г.), която обичат да цитират изборно (и манипулативно) православните апологети на икуменизма. Тъкмо с текстове от тази Декларация обосновава участието на официалните поместни църкви в икуменическото движение и приетият на Критския събор документ „Отношенията на Православната Църква с останалия християнски свят“ (§19). В този параграф четем: „Православните църкви, членове на ССЦ... са дълбоко убедени, че еклесiologicalните предпоставки на Декларацията от Торонто (1950) *«Църква, църкви и Световния съвет на църквите»* имат основополагащо значение за участието на православните в Съвета“¹. Съвсем малко по-нататък следва цитат от Торонтската декларация: „Целта на ССЦ не е договарянето на съюзи между църквите, които могат да се сключват само от самите църкви, действащи по своя инициатива, а установяването на живи контакти между църквите и допринасянето за изучаване и обсъждане на въпросите за единството на Църквата. От нито една от църквите при-

1. „Отношенията на Православната Църква с останалия християнски свят“ (на гръцки, английски, френски и руски език) §19 - <https://www.holycouncil.org/-/rest-of-christian-world> (посещение: 5.12.2016 г.).

встъпването ѝ в ССЦ не се изисква да променя своята еклесiologicalия²... При все това фактът на членуването в ССЦ не означава, че всяка църква е задължена да смята другите църкви за църкви в истинския и пълен смисъл на този термин“³

Декларацията от Торонто е противоречив документ, съдържащ и еклесiologicalни формулировки, които са с противоположно съдържание на цитираните в текста, приет на Критския събор.

Да видим как коментира нейното съдържание първоиерархът на Руската Православна Загранична Църква светител Филарет Ню-Йоркски през 1969 г.: „В 1950 г. в Торонто бяха приети основните положения на Световния съвет на църквите, които бяха по-внимателни от това, което се заявява сега, но вече и те противоречаха на православно-ното учение за Църквата. Тогава в §4 бе обозначено, че «църквите, членове на Световния съвет на църквите, разглеждат отношението на другите църкви към светата католична⁴ Църква, изповядвана в символите на вярата, като предмет на взаимно обсъждане». Дори тази формулировка вече не е приемлива за нас, защото светата католична Църква тук се интерпретира не като съществуваща реално в света, а като някаква отвлечена величина, споменавана в различни символи на вярата. Впрочем още тогава в §3 бе обо-

2. Прави впечатление, че това второ изречение, второ по ред в цитирания текст, липсва в английския текст на Торонтската декларация от сайта на ССЦ <<https://www.oikoumene.org/en/resources/documents/central-committee/1950/toronto-statement>> (посещение: 5.12.2016 г.) но се съдържа в текста на Декларацията, публикуван в издаваното от ССЦ списание „Ecumenical review“ в броя от октомври 1950 г.: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1758-6623.1950.tb01220.x/epdf?r3_referer=wol&tracking_action=preview_click&show_checkout=1&purchase_referrer=r.search.yahoo.com&purchase> (посещение: 6.12.2016 г.).

3. Декларация от Торонто § III, м. 2, 3, § IV, м. 4.

4. Т. е. съборна. Бел. авт.

значено, че «църквите членове признават, че принадлежността към Христовата Църква е по-широка, отколкото принадлежността към тялото на тяхната църква». А тъй като в предходния §2 бе заявено, че «църквите, членове на Световния съвет на църквите, вярват въз основа на Новия Завет, че Христовата Църква е една», възникна или вътрешно противоречие, или изповядване на нов догмат, че можеш да принадлежиш към

едната Църква, без да изповядваш нейните догмати и вълн от литургичното общение с нея. Това учение е протестантско, но не и православно“⁵.

В Декларацията от Торонто би могло да се посочат и още редица противоречиви изрази и постановки, несъвместими с православно-ната еклесiologicalия. Например, от една страна, се твърди, че ССЦ не е и не бива да става „свръх-църква“ (§III, м.1), внушава се, че ССЦ е само форум за общуване, за „живи контакти“ между църквите членове, без каквато и да е принуда

за тяхното обединяване (§III, м.2). И още: „ССЦ... не може и не бива да се опира на каквато и да е една определена концепция за Църквата. Той не предрешава проблемите на еклесiologicalията“ (§III, м.3). Но, от друга страна, в Декларацията се подчертава: „Главният проблем е в това, как може да се формулират ..еклесiologicalните принципи на орган, в който са представени толкова много различни концепции за Църквата, без да се използват категориите или езикът на една определена концепция за Църквата“ (§II). Но нали се казва изрично, че ССЦ не е църква, и че не е и не бива да става „свръх-църква“. Тогава защо е необходимо да се формулират „еклесiologicalни прин-

5. Первое Скорбное Послание Первоиерарха РПЦЗ Митрополита Филарета (Вознесенского) к предстоятелям официальных Православных Церквей <http://catacomb.org.ua/modules.php?name=Pages&go=print_page&pid=1199> (посещение: 6.12.2016 г.).

ципи на самия ССЦ“? Нима един форум за „живи контакти“, за непринудено общуване се нуждае от формулиране на собствени еклесиологични принципи?⁶ Логично следствие от твърдението, че ССЦ „не прегрешава проблемите на еклесиологията“, е неправомерността същия този орган да формулира свои еклесиологични принципи. И в същото време, както вече бе отбелязано, в документа „Отношенията на Православната Църква с останалия християнски свят“ се провъзгласява, че „Православните църкви, членове на ССЦ... са дълбоко убедени, че еклесиологичните предпоставки на Декларацията от Торонто (1950) «Църква, църкви и Световния съвет на църквите» имат основополагащо значение за участието на православните в Съвета“ Оказва се, че православните църкви приемат и еклесиологичните предпоставки на Декларацията, според която „църквите членове съзнават, че членството им в Христовата Църква е по-всеобхватно, отколкото членството в техните собствени църкви“ (§IV, т.3). И по-нататък: „всички християнски църкви, включително и Римската църква, смятат, че няма пълно тъждество между членството във Вселенската Църква и членството в тяхната собствена църква. Те признават, че има членове на Църквата «отвъд нейните стени», че те по същия начин принадлежат към Църквата и че дори съществува Църква «извън Църквата»“ (§IV, т.3). Би могло да спрем дотук. Само по себе си изложеното говори достатъчно красноречиво.

* * *

Ще припомним, че основната цел на идеолозите и организаторите на Събора, проведен на остров Крит, бе участието на официалните поместни църкви в икуменическото движение да бъде провъзгласено за безупречно от православно гледище и да бъде узаконено като общоприето с авторитета на „всеpravославен събор“. Видяхме изказа на тази цел, конкретизирана

в съдържанието на §19 от документа.

Постигната ли беше тази цел?

Да, тя беше постигната в много голяма степен по силата на това, че представителите на десетте участвали в Събора църкви **приеха документ, в който икуменизмът и членството в Световния съвет на църквите се представят като напълно приемливи от православно гледна точка и на поместните църкви дори се вменява в задължение да участват в двустранните диалози с инославните.** Оттук е закономерен изводът, че занапред всеки, който в рамките на официалното православие се обявява против участието в икуменическото движение или си позволява да го критикува, **се оказва изправен срещу съборно решение**, което според идеолозите на Събора следва да бъде прието от всички поместни църкви („Отношенията на Православната Църква с останалия християнски свят“, § 22).

Четири църкви не участваха в Събора и това поставя под съмнение неговата „всеpravославност“. Във вероизповедно отношение обаче това не променя нищо. След провеждането на Събора три от тях изразиха свои несъгласия, които обаче нямат вероизповеден характер. Изключение направи Българската православна църква – Българска патриаршия (БПЦ БП), която изрази несъгласие, основано на вероизповедни мотиви. В публикуваното на 29 ноември 2016 г. Становище на Синода на БПЦ БП се казва, че „в сравнение с техния предсъборен вариант гласуваните и приети от Събора на остров Крит документи са претърпели определени, но несъществени и недостатъчни за всеpravославното им приемане промени“⁷ (припомняме, че самият предсъборен вариант беше приет от БПЦ БП на предсъборното съвещание в Шамбези през януари т. г. – в ск. м. – К.Т.).

Изразената позиция (взета сама по себе си), че „някои от документите съдържат несъответствия с православно църковно учение“ и поради това са неприемливи, следва да бъде оценена положително. В Станови-

7. СТАНОВИЩЕ на Св. Синод относно Събора в Крит (2016) и текста „Отношенията на Православната Църква с останалия християнски свят“ <<http://bg-patriarshia.bg/news.php?id=220554>> (посещение: 6.12.2016 г.).

6. Сравни „Торонтската декларация“ <<http://allexell.livejournal.com/19862.html>> (посещение: 1.12.2016 г.).

цето на Синода в осем точки се анализират критично неточности, двусмислени изрази и несъответствия с православно учение, съдържащи се в документа „Отношенията на Православната Църква с останалия християнски свят“. Не е от съществено значение да се изследва подробно богословската обосноваване на тази критика, по-важно е да се вникне в основния извод на Становището. Той е следният: в документите на Събора има „допуснати богословски грешки“ и „някои от тях съдържат несъответствия с православно църковно учение“; поради това те „подлежат на по-нататъшно богословско обсъждане с цел изправяне, редакция, коригиране или заменяне с други (нови документи)“. Веднага след това се заявява, че „БПЦ ще продължава и занапред да бъде в братско евхаристийно, духовно, догматично и канонично общение с всички останали поместни православни църкви – както с участвалите в Събора на остров Крит, така и с неучаствалите“.

* * *

Като цяло Становището на Синода на БПЦ БП прави впечатление на противоречиво и непоследователно. Това проличава най-вече от отношението към основния въпрос, който Съборът в Крит поставя пред православно съзнание: **какво представлява от православно гледна точка икуменизмът като богословска концепция (или набор от богословски концепции), организирано обществено движение и религиозна практика; какво означава за официалните поместни църкви узаконяването му от Събора и легитимизирането на тяхното участие в икуменическото движение, както и на Световния съвет на църквите като икуменическа организация?**

Становището на Синода на БПЦ БП **внимателно заобикаля отговора на този въпрос.** В споменатия документ икуменизмът не само не се разглежда, но дори не се споменава – за разлика от документите на Събора на о. Крит, където многократно се говори за икуменизма, и то винаги в положителен смисъл. Каква би се очаквало да бъде принципната и последователна право-

славна позиция на Синода в момент, когато икуменизмът се утвърждава съборно като идеология на официалното православие от десет поместни църкви? Би било закономерно Синодът да изрази преди всичко своето ясно отношение към него. Ерес ли е той, или не? Тъкмо този най-съществен въпрос се избягва. За икуменизма се мълчи сякаш не съществува или сякаш проведенният Събор на остров Крит няма отношение към него. Защо? Ако Синодът бе спрял вниманието си върху икуменизма и беше го определил като еклесиологична ерес, то би следвало преди всичко да отхвърли и да осъди тази ерес. За да се избегне това, в Становището се говори не за ерес, а за „богословски грешки“ и за „несъответствия с православно учение“. Но в случая не става дума за отделни грешки, които могат да се открият тук и там в един или друг параграф на анализирания в Становището съборен документ, а за прокарване на цялостен възглед, за една добре обмислена политика, за прокарването на неправославна еклесиология и в крайна сметка – за утвърждаването на икуменизма в еклесиологичното съзнание на официалното православие.

Вместо да изобличи и осъди **съборно приетата на остров Крит неправославна икуменическа еклесиология**, Синодът на БПЦ БП в Становището си мъгляво критикува известните икуменически еклесиологични схващания за „невидимата църква“, за „теорията за клоновете“, за „кръщелното богословие“, които назовава „инославни теории“. Това е бягство от същността на основния въпрос. Защото тези теории не са неопределено „инославни“, а именно **икуменически** и се споделят както от инославни, така и от „православни“ икуменисти. Например известният Пергамски митрополит Йоан (Зизиулас) от Вселенската патриаршия е сред главните идеолози на споменатото „кръщелно богословие“.

В Становището на Синода на БПЦ БП се отделя централно място на спора може ли да се наричат инославните общности „църкви“, или не. Разбира се, „православните“ икуменисти използват термина „църкви“, за да смекчат и в крайна сметка да размият раз-

личията между православни и инославни. Но основният проблем, който постави Съборът на остров Крит, изобщо не може да се сведе до този спор, който впрочем лесно може да се снесе с простото уточняване дали терминът „църква“/„църкви“ се използва в условен, или безусловен смисъл. В определен контекст еретически общности са били наричани условно „църкви“ и от свети отци, и в съборни документи. Главният въпрос се изразява в това – да се даде ясна оценка на Критския събор като поредна съществена крачка по пътя на отстъплението, крачка, която обвързва официалните поместни църкви със съборно утвърждаване на икуменическата ерес. Вместо това вниманието се отклонява и се насочва към въпросната дискусия относно понятието „църкви“, на която се отрежда централно и изключително място. Посочват се дърветата, а се прикрива гората.

С всичко това Становището на Синода на БПЦ БП омаловажава опасността, внася неоснователно успокоение сред вярващите и в крайна сметка прикрива утвърждаването на икуменизма, извършено от Събора на остров Крит, като мнимо заема позиция „срещу“ този Събор. Защо мнимо? Ако Синодът на БПЦ БП бе обявил икуменизма за ерес и бе го осъдил като ерес, то като следствие от това би трябвало да посочи и правилното отношение към идеолозите на Критския събор, към тези, които проповядват ереста всенародно и я утвърждават съборно. По този въпрос каноните на Църквата са ясни и еднозначни – пастирите трябва да оградят себе си и паството от тези, които съзнателно разпространяват еретическото учение, и от тези, които им се подчиняват. Самото ограждане пък от проповядващите ерес и от тези, които им се подчиняват, става с прекратяване на църковното общение. Това би била принципната и канонична православна позиция.

Вместо това в Становището се заявява, че БПЦ БП ще продължава да бъде в пълно църковно общение с поместните църкви, участвали в Събора на остров Крит, приели неговите документи и в частност – документата с вероизповеден характер „Отношенията на Православната Църква с останалия християнски свят“. Разбира се, такова заявление

ще е напълно неуместно, ако беше предхождано от оценката, че архиереите, участвали на Събора в Крит, са утвърдили съборно еклесиологична ерес и са легитимизирали Световния съвет на църквите – организацията, която е основният проводник на икуменизма от средата на миналия век насетне. И така, вместо да оградят паството от ереста, пастирите обявяват, че ще продължат да общуват във вярата и в тайнствата с нейните разпространители.

Заявлението, че БПЦ БП ще продължи и занапред да бъде в пълно църковно общение с всички останали официални поместни църкви, се гради върху неправилен възглед за принадлежност към едната, света, съборна и апостолска Църква. Според този възглед, за да принадлежиш към Църквата, трябва да си в общение със сега съществуващите поместни официални църкви, които се принасят помежду си. Този формално-управленски, организационно-корпоративен принцип поставя принадлежността към Църквата в зависимост от общението, взето само по себе си, без да се обръща внимание на изповядваната вяра – православна ли е тя в пълнотата си, или не. Така се стига до парадоксалното твърдение, че за да си „вътре в“ Църквата, трябва да си в общение с утвърдените съборно ерес и с тези, които са в общение с тях! Следователно, за да си „вътре в“ Църквата, трябва да си в общение и с йерархията на Вселенската патриаршия, оглавявана от патриарх Вартоломей, който от десетилетия проповядва открито и налага съборно неправославните си възгледи! Същият този, който заяви, че Съборът в Крит не може да се нарече вселенски, защото в него не участват римокатолическата и протестантските църкви⁸. Каква „право-

8. Пурейски митрополит Серафим. Всеправославният събор през 2016 година може да доведе до разкол <<http://dobrotoliubie.com/2016/03/01/%D0%BF%D0%B8%D1%80%D0%B5%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D0%BC%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%82-%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D0%BC-%D0%B2%D1%81%D0%B5%D0%BF%D1%80%D0%B0/>> (посещение: 6.12.2016 г.); Василианна Мерхеб. Православието пред историческо събитие – Всеправославния събор през юни 2016 г. <<http://www.glasove.com/categories/vytreshni-glasove/news/pravoslavieto-pred-istorichesko-sybitie-vsepravoslavniyat-sybor-prez-yuni-2016-g>> (посещение: 6.12.2016 г.).

славност“ може да придат на някого евхаристийното общение с архиерей-еретик и с епископат, който (независимо от личните мнения на отделни архиереи) дейно или пасивно подкрепя такъв архиерей и се приобщава към проповядваната от него ерес по силата на това, че пребъдва в евхаристийно общение с него?

Щеше ли БПЦ БП да стане „разколническа“, да отпадне от Христовата Църква, ако бе обявила икуменизма за еклесиологична ерес, бе осъдила съборно тази ерес и (както изискват и църковните канони) бе заявила, че прекратява църковното си общение с тези, които проповядват икуменическата ерес и с тези, които им се подчиняват? Ни най-малко! Точно обратното. Ако би направила това, тя би заявила несъмнената си принадлежност към католическата (съборната) Христова Църква по силата на изповядваната православна вяра и по силата на ограждането от привържениците на ереста и онези, които ги следват. Можем само да предполагаме какъв оздравителен процес би могъл да предизвика в официалното православие един такъв изповеднически акт. За съжаление както цялостната насока на Становището, така и изводът от казаното в него не дават надежда, че можем да станем свидетели на подобен изповеднически подвиг.

Можем да обобщим, че Съборът на остров Крит беше нова съществена крачка по пътя, който води „официалното православие“ към апостасийно отдалечаване от самото Православие. Становището на Синода на БПЦ БП обективно има печален резултат, защото отклонява вниманието от сърцевината на проблемите, поражда ни от икуменизма като еклесиологична ерес, представя една подмяна за истинска изповедническа позиция, стреми се да успокои тревогите на паството и така да го задържи „в църковната ограда“ на официалното православие, тоест в руслото на отстъплението от Христовата Истина.

четец Константин Тодоров

„Православните икуменисти не само че не проявяват послушание към Православната Църква, но дори открито я обвиняват в грехъ на разделението. Наистина, те приписват този грях както на Православната Църква, така и на инославните църкви.“

Но не Православната Църква, а еретиците са създавали ересите. Православната Църква до мъченическа кръв е защитавала от еретиците чистотата на православната вяра. И ако не беше тази нейна борба, то православната истина, чрез смесването ѝ с еретическата лъжа, би престанала да съществува, а заедно с това би изчезнала от лицето на земята и самата Православна Църква. Следователно трябва не да обвиняваме Църквата, че не се е смесвала с еретиците и се е ограждала от тях, но да я облажаваме за мъченическите подвизи на разделението, което се е налагало поради надигането на еретиците срещу нея, срещу нейните богооткровени и светоотечески истини и дори срещу Самия Бог. Това обвинение обаче показва в какъв тежък грях на дръзко самомнение и гордост са паднали православните икуменисти, присвоявайки си правото да бъдат съдии на Православната Църква.“

СВЕТИТЕЛ ХРИЗОСТОМ НОВИ ИЗПОВЕДНИК (1870-1955)

„... Ала ако дори, хипотетично, всички старостилци преминат към новия календар и остане само един старостилец, това ще бъде аз“.

По решение на Св. Синод на Църквата на истинските православни християни в Гърция от 28 май (15 май ст. ст.) бе извършено прославлението на светител Хризостом Нови, почитан като духовен отец на гръцкото старостилно движение. Дългоочакваното събитие се извърши в историческия манастир „Успение Богородично“ в планината Парнига, край Атина, където светецът е бил погребан и където се пазят неговите благоуханни мощи.

Новопровъзгласеният светец, който в света се наричал Хризостом Кабуридис, е роден на 13 ноември 1870 г. – празника на св. Йоан Златоуст, в с. Магум¹, Източна Тракия, където завършва средното си образование. Като благочестив и даровит ученик той отива да учи в известното Богословско училище в Халки, на един от Принцовите острови близо до Константинопол. Завършва го с отличие през 1901 г., като написва бакалавърска дисертация на тема „Православието на Константинополския патриарх свещеномъченик Кирил I (Лукарис)“².

По време на следването си бъдещият светец е ръкоположен за дякон от Константинополския патриарх Йоаким III, който впоследствие го въздига в сан протодякон, назначава го за проповедник, а по-късно – и за велик протосингел на Константинополския престол. На 5 август 1908 г. Хризостом Кабуридис е ръкоположен за презвитер, а на следващия ден е хиротонисан за епископ на Имброс³, където служи до 1912 г. През тази

година той е назначен за митрополит на Пелагония⁴ и служи там до към 1918 г., когато поради политическите смутове в Гърция се оттегля на Атон и остава там до 1921 г.

Когато се завръща в Атина, митрополит Хризостом силно се противопоставя на избирането за Константинополски патриарх на сваления⁵ Атински архиепископ Мелетий (Метаксакис), краен либерал, масон и реформатор, който по това време се намира под църковно следствие. Въпреки това на 25 ноември 1921 г., под диктовката на политически задкулисни сили, той е избран за Константинополски патриарх. Избирането му освен противоканонично е и в нарушение на условията, предвидени от църковния Устав на Патриаршията. На свикания за целта поместен събор през ноември 1921 г. вместо действащите 68 митрополити на Цариградската патриаршия присъстват само 13, а още 5 изпращат своите гласове по пощата. Представителството на миряни и клирици също е силно ограничено. Вместо положените 275 участници налице са 100. На 29 декември Св. Синод на Гръцката Църква лишава Мелетий от сан за реди нарушения

често споменаван в гръцката митология. По времето, когато св. Хризостом бил там епископ, островът все още бил в по-голямата си част населен от гърци. В средата на 1940-те години, когато на турското правителство предприело политика на дискриминация и преследване спрямо, гръцкото население, то започнало да намалява и понастоящем е съвсем малобройно.

4. Пелагония е древна област, която обхваща Прилепско-битолско-леринското поле. Днес по-голямата ѝ част попада в югозападна част на днешна Република Македония, а по-малката – в Северозападна Гърция. Престолен град на Пелагонийската епархия е бил Битоля.

5. През 1918 г. благодарение на политическите си познания и връзки Мелетий Метаксакис противоканонично се възкачва на архиепископския престол в Атина, но след поредната политическа промяна бива отстранен. Мястото му заема несправедливо прогоненият каноничен Атински архиепископ Теоклит (20. XII.1920 г.).

на каноните и за причиняване на разкол. Въпреки този факт и всеобщите протести, Мелетий IV е възворен за патриарх в Константинопол през 1922 г.⁶

С протестите си срещу незаконния избор митрополит Хризостом си спечелва гнева на новия патриарх, който използвал властта си, за да го преследва и да го обвинява в различни политически пристрастия и църковни нарушения⁷. Това налага светецът временно да се оттегли в Александрия. Там, познавайки неговата ученост и благочестие, му предлагат да заеме овдовелия Александрийски престол. Той обаче отклонява поканата и се връща в Атина.

Дейността на Мелетий Метаксакис се помни с редицата тежки злини, нанесени на Църквата. Той признава англиканското свещенство, както и скандално известната Жива църква в Русия⁸. На свикания от него противоканоничен „Всеpravославен“ конгрес през 1923 г., под псевдонаучния претекст за възстановяване на астрономическата точност, бива реформиран празничният календар на Православната Църква. Всъщност наложената църковно-календарна реформа е само средство за насаждане на икуменическата идеология чрез

6. През 1918 г. благодарение на политическите си познания и връзки Мелетий Метаксакис противоканонично се възкачва на архиепископския престол в Атина, но след поредната политическа промяна бива отстранен. Мястото му заема несправедливо прогоненият каноничен Атински архиепископ Теоклит (20. XII.1920 г.).

7. По-късно, когато поел ръководството на старостилното движение, въпреки напредналата си възраст и преследванията, които претърпял заради това, съществуващи тези абсурдни обвинения били отново повдигнати срещу него като част от постоянните опити на календарните реформатори да дискредитират православните традиционалисти в Гърция.

8. Жива църква – обновленска псевдоцърковна организация, създадена през 1922 г. с активната подкрепа на Държавното политическо управление при Народния комисариат по вътрешните работи при Руската съветска федеративна социалистическа република с цел още повече да се отслаби преследваната от безбожната власт Руска Православна Църква.

празнуване на християнските празници съвместно с инославните. Тя нанася тежък удар върху календарно-богослужебното единство на православните, което и до днешни дни остава нарушено. След като извършива и други противни на православното предание реформи, през септември 1923 г. Метаксакис напуска Константинопол под предлог, че се нуждае от лечение. Всъщност оттеглянето

Иконата и мощите на св. Хризостом Нови

му се дължи на политически натиск от страна на новото гръцко правителство. За съжаление, през 1926 г., пак с помощта на задкулисни сили, Метаксакис заема Александрийския патриаршески престол, след което провежда и там злобредната календарна реформа.

След като Мелетий Метаксакис напуска Константинопол, възникват по-благоприятни обстоятелства и митрополит Хризостом получава предложението да заеме новоучредената катедра на Филиатес и Гиромери⁹. Там той служи като местопазител на митрополитския престол от 1925 до 1926 г. През

март 1926 г. Негово Високопреосвещенство е преместен на Флоринската митрополитска катедра, която заема до 1932 г.¹⁰ Въпреки че под политически натиск и под влиянието на някои реформатори държавната Гръцка Църква приема новия календар¹¹, светецът продължава да празнува по традиционния

9. Тази катедра, известна сега като митрополия на Парамития, Филиатес, Гиромери и Парга, се намира в Епир, северозападна Гърция. Границите на гревния Епир, името на който носи гръцката област Епир, се простират в земите на днешните Гърция и Албания.

10. Флорина (Лерин) е град в планинската северозападна част на Беломорска Македония, разположен в обширното пелагонийско поле.

11. Така нареченият „поправен“ или „ревизиран“ Юлиански календар – в неговия оригинален вариант изобретение на сръбския астроном Милутин Миланкович – е възприет само частично от патриарх Мелетий през 1923 г.. В този си частичен вариант той представлява недоглядана приставка на григорианския календар към православната пасхалия. Приет от Гръцката Църква през 1924 г. Резултатът е скъсване с православната традиция и удар по литургичното единство на поместните православни църкви.

1. Днес гр. Еджеабат на полуостров Галиполи, Република Турция.

2. Неговата дисертация наскоро беше редактирана и издадена с добавени различни данни от Николаос Манис – Η επί πτυχίῳ Διατριβή τοῦ Μακαριστοῦ Μητροπολίτου πρ. Φλωρίνης Χρυσόστομου Καβουρίδου: «Н'Ορθοδοξία Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως», Αθήνα, 2016.

3. Имброс (днес – Гьокчеада в Република Турция) е голям остров в Егейско море, населяван от древни времена и

църковен календар до 1928 г., когато „е принуден да приспособи православния църковен празничен календар към светския календар“¹², на което обстоятелство той реагира със силни възражения пред Светия Синод, смятайки църковно-календарната реформа за опасно нововъведение.

След сериозно заболяване, изискващо хоспитализация в Атина, архиепископът се оттегля от своята катедра през 1932 г. Той остава в Атина и през 1934 г. влиза в контакт с църковните общности на гръцките истинно-православни християни, т. нар. „старостилци“. През 1935 г., заедно с други двамата йерарси от държавната Гръцка църква – Димитриадския митрополит Герман и Закинтския митрополит Хризостом, той сформира Синод, за да осигури синодална структура за онези православни християни в Гърция, които се противопоставят на църковно-календарната реформа. По това време те представляват голяма част от гръцкия народ. Така, с цел да бъде запазена чистотата на църковното свидетелство и вярващите да бъдат оградени от гибелното влияние на отстъпниците от вярата, се организира Църквата на истинно-православните християни в Гърция, на която светецът служи до самата си праведна кончина.

Св. Хризостом се посвещава на това служение в момент, когато влошеното му здраве и напредналата възраст биха го оправдали, ако би решил да остави другиму тази тежка задача. Ала той стига до убеждението, че носи отговорност пред Бога за повереното му паство; стига до убеждението, че твърдото противостоене срещу календарната реформа и следващите я противоцърковни

нововъведения е безусловно необходимо. Две неговии заявления предават в сбит вид разбрането му за огромното значение на празничния църковен календар и вредния резултат от реформата. Той отбелязва, че светите отци „са издигнали във формата на крепостни стени и кули укрепленията на каноните и съборните постановления... Едно от тези укрепления на Православието е църковният календар, който отделя православните църкви от еретическите при празнуването на празниците и спазването на постите и по този начин дава на по-неуките сред вярващите осезаемо разбиране за църковната разлика между православния християнин и еретика и зловерния. ... Въпросът за църковния календар за нашата Църква не е въпрос за времена и дати, а въпрос за единство, въпрос за съгласувана линия за защита на Православието срещу ереста и лъжливите вярвания.“¹³

Икуменическото движение прави нови стъпки по пътя на отстъплението. Получило тласък от дейността на Мелетий Метаксакис под лозунгите на универсалистките принципи на икуменизма, интернационализма и масонството, то постепенно разяжда православно-самосъзнанието на църковната йерархия и на вярващите. Светител Хризостом ясно разбира, че налагането на църковно-календарната реформа е само първата крачка в тази пагубна ерозия. Той схваща връзката между въвеждането на новия календар и заплахата, която икуменизмът представлява за православната еклесиология и духовност. Така той пише с пророческа пронизателност относно политическия икуменизъм и Православието:

„Със сигурност сближаването между двата християнски свята на Изтока и Запада в празнуването на християнските празници е желано от всички и е въпрос от голяма морал-

13. Виж неговия „Υπόμνημα ἀπολογητικὸν ὑπὲρ τῆς ἀναστηλώσεως τοῦ Πατρῶν Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου“ – In: Νλία Ἀγγελόπουλου, Διονύσιος Μπατιστάτος. Μητροπολίτης πρ. Φλωρίνης Χρυσόστομος Καβουρίδης: Ἀγωνιστὴς τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἔθνους. Ἀθήναι, 1981, σσ. 157, 158.

Гробът на св. Хризостом Нови

Литийното шествие при прославлението на св. Хризостом Нови

на стойност и значение. Но то трябва да бъде преследвано и постигнато в служба на християнската Истина и за слава на Богочовека Иисус Христос. Ако това би било така, то наистина ще служи на нравствените интереси на целия християнски свят в правилната вяра. Но когато това сближаване произтича от материалистични и светски интереси и мотиви и е предприемано за сметка на Православието и за умаляване на Христовата слава, тогава то ще служи на личните интереси и най-вече на църковните амбиции и желания в ущърб на предназначението на Църквата и на достойнството на Православието като цяло. Нейната душа се състои от Преданията и от боговдъхновените и непогрешими апостолски наредби и решения на седемте свети Вселенски събора, изопачаването на които умалява богоустановения и ненарушим авторитет на божествената същност на Христовата Църква. Така всяка вреда, нанасяна на Православието, и всяко негово умаляване се превръщат във вреда и умаляване на Божията природа на Христа, от Когото просиява възвишената и божествена природа и по-дълбокото и божествено значение на християнската религия“¹⁴.

Св. Хризостом Нови е първият архиепископ – отец на гръцкото старостилно движение. Неговата твърда, но също така умерена и мъдра защита на църковния календар като знаме за съхраняване на православно-

14. Μητροπολίτης πρ. Φλωρίνης Χρυσόστομος. Ἀναίρεσις τοῦ «Ἐλέγχου» τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν ὁ Χρυσόστομος Παπαδοπούλου. – In Ἄπαντα πρ. Φλωρίνης Χρυσόστομου. Ἑλληνικὸ τῆς Γορτυνίας: Ἱερά Μονή Ἁγίου Νικοδήμου, 1997, Vol. I, pp. 260 f.

Подписване акта за прославлението на св. Хризостом Нови

предание и на правилното самосъзнание на православно-християни, му носи много изпитания и трудности. Той вече е свикнал с превратностите на църковния живот по време на политически нестабилните десетилетия, през които служи на държавната Гръцка църква – период, включващ поредица от диктаторски режими, конфликти между монархисти и антимонархисти, трагичните войни на Балканите и Първата световна война. И въпреки това изправянето му пред жестоките преследвания заради защитата на църковния календар е изключително мъчително за него.

Светителят и неговите събратя епископи от държавната Църква сформират Синод за истинно-православните християни в Гърция, като ръкополагат четирима нови епископи. Веднага след това те са порицани, низвергнати и арестувани. По нареждане на държавната Гръцка църква те са измъчвани, подложени на всеотрапен тормоз, изпращани невреденъж на заточение, като стават жертва и на грозно оклеветяване. Но това, което им причинява най-голямо страдание, е грубото насилие над тяхното паство, извършвано от полицията и военните, които са на разположение на държавната Гръцка църква. Някои нападения срещу старостилците, при които властите се опитват да разпръснат техните богослужения, са толкова жестоки, че вследствие на претърпените страдания просиява нов сонм мъченици.

За съжаление в тези тежки години някои от малцината архиепископи, последвали изповедническия пример на светител Христо-

народ. В самата Църква него го подкрепя едно незначително малцинство. С помощта на властите обновленците овладяват около 2/3 от храмовете на цялата Руска Църква. Но хората не посещават техните богослужения – те ходят в храмовете, където служат свещеници, останали верни на патриарх Тихон. Този разкол не успява, въпреки че мнозина свещеници и епископи се подчиняват на обновленското ръководство поради страх от репресиите.

В известен смисъл Църквата става дори по-силна при това изпитание, защото тези, които са слаби, малодушни или либерално настроени минават на страната на обновленците и църковното тяло се отърсва от всички тези хора, които биха вършили по-лоша, разложителна работа, вътре в него. Докато се развива разколът, патриарх Тихон е арестуван и държан в строга изолация в продължение на една година. След неговото освобождаване и след първия му призив към вярващия народ обновленското управление се

разклаца из основи – свещениците, които са му се подчинили от страх, започват масово да се връщат в патриаршеската Църква.

След това ГПУ създава Григорианския разкол, опитва и други провокации, но винаги става така, че ръководството, което властите лансират, което регистрират, на което дават възможност за легално съществуване, не получава подкрепата и признанието на църковния народ. Впрочем, обновленците са отхвърлени от народа и заради това, че одобряват безрезервно и сътрудничат във всичко на съветската власт, която пък е открито богоборческа. Естествено, един вярващ човек не може да приеме за свое църковно ръководство тези, които са сътрудници на службите, унищожавачи Църквата. Разбира се, епископите и свещениците, които не желаят да се подчинят на обновленското ръководство, не могат да заявят открито това пред властите, те се аргументират така: „Не можем да признаем

обновленците, защото те са неканонични, те са незаконни от църковна гледна точка.“ Но от своя страна большевиките все по-добре се ориентират какво точно им е необходимо. Евгений Тучков, началникът в ГПУ на отдела, който се занимава с разрушаването на Църквата, заявява: „Добре, аз ще ви дам ваш, каноничен първоиерарх и тогава няма да има пощада за ония, които не му се подчинят.“

Архиепископ Лука
(Войно-Ясенецки)

Бошевиките са разбрали, че за да постигнат целта си, не е достатъчно просто да натрапят някакво угодно на тях ръководство на Църквата. Те трябва да наложат своя контрол над това ръководство, което е канонично и което църковният народ признава.

Патриарх Тихон почива през 1925 г. В продължение на две години след това властите се опитват безуспешно да пречупят мнозина архиереи, които застават начело на църковното управление или имат законното право да го заемат. Това са митрополит Петър (Полянски), митрополит Йосиф (Петровиц), митрополит Агатагел (Преображенски), архиепископ Серафим (Самойлович), митрополит Кирил (Смирнов). Всички те са отстранени, изпратени на заточение, в затвора или поставени в изолация.

Най-сетне митрополит Сергей (Страгородски) приема условията на ГПУ, издава през лятото на 1927 г. своята прословута Декларация за лоялност от името на Църквата и започва да провежда нова църковна политика на сътрудничество с большевиките. Тази църковна позиция и църковна политика по неговото име се наричат „сергианство“. Важно е да осъзнаваме какво представлява сергианството, защото то е другата основна причина, наред с икуменизма, включително и за нашето отделяне от официалното православие. Ще дам един пример, който показва до каква дълбочина достига коварството на този нов проект на ГПУ. Когато Тучков обработва Казанския митрополит

Кирил, той му казва следното: „Ще Ви дам списък с хора, които Вие да назначите като Синод. Освен това Вие трябва да ни сътрудничите във всичко. Тогава ние ще ви дадем възможност за легално съществуване. В какво се състои сътрудничеството? Когато на нас някой архиерей не ни е угоден, ние ще Ви кажем и Вие трябва да го свалите от неговата катедрата.“ А „неугодните“ са най-добрите архиереи, истинските пастори, тези които защитаваха вярата и са подкрепяни от църковния народ. Митрополит Кирил отговаря: „Добре, а аз какво трябва да направя в този случай? Да го извикам и да му кажа: ‘Братко, аз нямам нищо против тебе, обаче властта не те харесва и не те иска и аз трябва да те сменя.’“ Тучков казва: „Не така! Вие трябва да намерите Ваши църковни основания и уж по Ваше собствено желание, по Ваше усмотрение да го смените.“ (Отговорът на митрополит Кирил е: „Евгений Александрович, Вие не сте оръдите и аз не съм снаряда, с който да искате да разрушите Руската Църква.“ За този отговор той веднага получава нови три години заточение в Сибир.) Това е демонието коварство – да се използва църковното ръководство като мача за разрушаване на Църквата. Тогава именно може да бъде погрина и авторитетът на духовенството и на архиереите в очите на народа – когато хората почувстват, че те са започнали да сътрудничат на гонителите, че са отстъпили от позициите си. Това именно може да подсече и духовно-нравствените сили на вярващия народ, да сломи твърдата му съпротива – не когато се лиши от своя архиерей, защото е убит като мъченик или изпратен на заточение като изповедник, а когато го види морално пречупен да предава Църквата в угода на гонителите. Както се вижда, сергианството е доста по-коварно и по-сложно изпитание за клира и църковния народ от обновленството.

След като става ясно, че митрополит Сергей и назначения от него Синод, са приели да играят предложената им от властите роля, най-устойчивите архиереи, клирици и миряни прекъсват църковното си общение с митрополит Сергей и се отделят от него. По едно време това движение наброява около

40 епископи и това е най-добрата част от Руската Църква. Дори самите сергиани признават, че там са отишли най-качествените архиереи. Смисълът на това противопоставяне е да се запази свободата на Църквата, защото тя само тогава може да оцелее истински, когато е свободна вътрешно, когато нейното управление не се диктува от чужди на нея фактори, особено пък от такива, които искат да я унищожат. Началото на това движение е поставено в Петроград с благословение на митрополит Йосиф (Петровиц) и по неговото име започват да наричат последователите му „йосифляни“. Наричат се още „тихоновци“ (по името на патриарх Тихон) или истинно-православни.

Мнозинството от архиереите остават в подчинение на митрополит Сергей. Има най-различни мотиви за това сред тях. Голяма част от останалите под негово административно подчинение не одобряват действията му и протестирали срещу тях. Такива са така наречените „непоменаващи“. Те отказват да споменава на богослуженията съветската власт – нещо, което митрополит Сергей разпорежда с указ. По-рано на богослуженията се е споменава императорът, сега църковното ръководство нарежда да се споменава съветската власт. Вярващите чуват, че на ектениите свещеникът се моли за успехите на съветската власт, която се стреми да унищожи Църквата. Някои от „непоменаващите“ не споменава и самия митрополит Сергей, а само лишения от свобода митрополит Петър, на когото Сергей е заместник, изпълнява дължността.

Мнозина от архиереите остават в подчинение на митрополит Сергей, просто защото не могат да издържат повече на репресиите. Отец Михаил Полски пише в своята книга за един познат на него архиерей, който му казва след преживените години на заточение: „Аз знам много добре, че всичко това, което върши Сергей е мерзост и аз не мога да го понасям, обаче се изморих и искам най-сетне да се прибера вкъщи.“ Той е от заточение на заточение. Това са мотивите на някои хора – просто не могат повече да издържат тая огромна преса на репресивния апарат.

Освен това, самият митрополит Сергей е много агресивен в политиката си срещу тези, които не признават властта му и които протестират срещу действията му – запрещава от свещенослужение, лишава от сан, стига дори до там, че забранява да се служи опело за миряни, които са се отделили от него. Той не се колебае да постави под запрещение и най-авторитетните йерарси на Руската Църква, начело с Казанския митрополит Кирил, посочен от патриарх Тихон като пръв негов наследник в духовното му завещание. И при това обявява, че всички, които не са в общение с него, отпадат от Църквата. Разбира се, за твърдите изповедници неговите наказания и заплахи нямат никакво значение, но мнозина други се стъписват: „Да не би наистина да отпадне от Църквата? А той, че върши безобразия – това е така. Обаче от друга страна е законен и не нарушава догмите на Църквата. Имаме ли основание да се отделим?“ Самият Сергей твърди: „Вие не можете да ни обвините в нищо, ние сме канонични. Ние сме законната църковна власт и при това не нарушаваме нито каноните, нито догмите на Църквата. Защо вие се отделяте от Църквата?“ По същото време източните патриаршии, водени от свои църковно-политически интереси, признават църковната власт на митрополит Сергей. Той поставя въпроса пред изповедниците така: „Вие с кого сте? Вие сте извън Църквата! И то не само защото аз и Синодът сме вашето църковно началство, а затова, защото ние сме в общение с всички източни патриарси – и Константинопол, и Александрия, и Йерусалим, и Антиохия – всички те признават нашата църковна власт.“ Това е било много тежко изпитание за руския църковен народ. Човек е трябвало да има много високо църковно съзнание, за да може да се ориентира в тази сложна обстановка.

В същото време пред западни журналисти митрополит Сергей заявява: „В Русия няма никакви гонения срещу Църквата. Да, има множество лишени от свобода духовници, архиереи и миряни, но всички те са репресирани не заради тяхната вяра, а заради това, че са политически противници на властта“. Така мъчениците за вярата

се обявяват за политически престъпници. Всички изповедници, които се отделят от митрополит Сергей му заявяват: „Ти произнасяш хула срещу изповедниците и мъчениците на Църквата. Ти възлагаш цялата вина за гонението срещу нас върху нас, върху самата Църква, а болшевиките оправдаваш.“ Той обаче въпреки това продължава да изисква подчинение и настоява на своето: „Каноните на Църквата казват, че вие може да се отделите от църковното управление само ако ние нарушаваме каноните и догмите на Църквата, а ние не ги нарушаваме.“ Виждате какво означава сергиански разбираната „каноничност“. По това време Петроградският митрополит Йосиф пише: „Кое е по-лошо – еретикът или убиецът? Той забива нож в самото сърце на Църквата, той предава Църквата, нейната свобода, в ръцете на богоборците.“

Както казах, архиереите и свещениците, които остават в негово подчинение имат най-различни мотиви. Някои от тях обаче са не просто сломенни или объркани, а са активни поддръжници на митрополит Сергей. За съжаление архиепископ Лука (Войно-Ясенецки) принадлежи именно към тази категория. Той има рязко отрицателно отношение към мъчениците и изповедниците, които остават на принципните позиции. За него те са „сектанти“. Особено след Втората световна война архиепископ Лука се ангажира съвсем открито с политиката на съветските власти. Прави редица публични изявления, в които възхвалява „справедливата“ съветската външна политика. В жизнеописанията, които сега се публикуват тези неща се премълчават. Премълчават се и много други факти, които той самият е изложил в автобиографичната си книга. Например това, че в продължение на години той се е отказал от служението си като архиерей, за да му позволят властите да работи като лекар. В жизнеописанията му можете да прочетете, че той също е бил в лагер, също е бил репресиран. И това е така. На три пъти е бил изпращан на заточение. Вярно е също, че се е обявил срещу обновленския разкол. Но след това се е обявил срещу йосифляните, срещу катакомбниците, в подкрепа на сергианството, за сътрудни-

чество с гонителите на изповедниците. Както казах, в началото болшевиките искат да унищожат цялата Църква, без остатък. На тях и сергианите, и даже обновленците, не са им симпатични, те нямат нужда от никаква Църква. Но тяхната политика е „разделяй и владей“, тоест, чрез примамливи обещания и репресии те успяват да използват една част от църковните дейци, обновленците и сергианите срещу тези, които докрай защитават свободата на Църквата. И когато се разправят вече с йосифляните, или тихоновците, идва ред на сергианите. Те са се надявали, че за покорното си сътрудничество ще получат легализация и възможност за съществуване в съветската атеистична държава. Но тези разчети са погрешни. След като нямат повече нужда от тях, болшевиките ги полагат на същите масови репресии, както и истинно-православните. Съвременната Московска патриаршия, която е продължител именно на линията на сергианството, сега много лукаво заличава разграничителната линия и смесва истината с лъжата. Тя заличава разликата между твърдите и принципни изповедници и тези, които са пострадали като жертви на комунистическите репресии, въпреки че са останали в подчинение на митрополит Сергей. Наред с пострадалите сергиани Московската патриаршия прослави и мнозина от водачите на църковната опозиция на митрополит Сергей. Позицията на патриаршията сега е следната: „Да, по онова време едните и другите са имали противоречия, ала сега от дистанцията на времето можем да кажем, че и едните са били прави, и другите са били прави, едните са вървели по един път, другите са вървели по друг път; всеки от тези пътища е изповеднически.“

Но Руската Загранична Църква прави разграничение между двете категории и не прославя тези, които са били на страната на сергианството, тези, които са били използвани от богоборческата власт, за да бъдат унищожени мъчениците и изповедниците, отстояли докрай свободата на Църквата и нейната нравствена същност. Затова именно не е прославен и архиепископ Лука (Войно-Ясенецки).

Трябва да обърнем внимание, че с това Заграничната Църква не излиза с никаква присъда или дори становище за това как този човек, например архиепископ Лука, стои пред Бога. Бог знае. Това, че не го почита като светец означава просто, че Църквата не може да дава за пример неговата позиция на вярващите, на християните, т. е. той не може да бъде пример за нас. Тази позиция от църковна гледна точка е неприемлива. А почитането сред светците означава точно това – означава, че прославеният като светец се дава за пример на православните християни да живеят като него, да следват неговия пример.

Въпрос: А чудесата му?

Когато става дума изобщо за съвременни свидетелства за чудеса трябва да бъдем много внимателни. В съвременната агиография има много митология. Вярващите хора поначало са склонни лесно да се доверят, когато четат свидетелства за чудеса и психологически това е разбираемо и дори естествено. Просто допускането, че разказът за едно чудо може да е измислен, изглежда чудовищно. На искрено вярващия човек това му изглежда като ужасно кощунство и той не може да допусне, че друг вярващ човек би бил способен да извърши таква неща. Но фактите са налице, много неща просто се съчиняват и вече са известни множество такива случаи. През 90-те години на миналия век, когато след краха на комунизма започна да се издава православна литература, се появило множество разкази за чудеса по време на Втората световна война. Всички сме чели как преди битката за Калининград маршал Жуков разпоредил в щаба на армията да бъде донесена Казанската икона на Божията Майка и преди атаката бил отслужен молебен пред нея. След това, в началото на сражението, всички оръжия от немска страна замлъкнали за известно време, а после мнозина пленени немски войници свидетелствали, че видели Божията Майка в небето над атакуващите съветски войски. Тази история, която беше публикувана в множество издания през 90-те години, се оказала измислена от край до край. Също така се оказало, че няма нищо вярно и

в друга една легенда, която се тиражирала много настойчиво – тази за митрополит Илия от Антиохийската патриаршия. Тези, които са я чели си спомнят, в нея се разказваше как митрополит Илия по време на войната се затворил в една пещера и след като се молил и постил три дни таванът на пещерата се разтворил и му се явила Пресвета Богородица, която му поръчала да предаде на Сталин, че трябва да отвори всички затворени храмове, да освободи от затвора и да върне от фронта всички свещеници, да им даде свобода да служат в църквите и тогава войната срещу Германия ще бъде спечелена. Митрополит Илия успял да предаде посланието, така че да стигне до Сталин, той повярвал в него, послушал го и го изпълнил и в резултат на това Германия била победена. Сега е достоверно известно, че тези и подобни истории са измислици.

Като имаме вече този опит, би трябвало да се отнасяме много предпазливо към свидетелствата за чудеса, особено ако в тях се съзира някаква тенденция. Като имаме пред вид споменатите истории, не може да не си зададем въпроса: защо е необходимо да се съчинява по такъв начин, на кого е нужно това? Преследва ли се определена цел с пуцането и разпространяването на такива легенди? Не е трудно, струва ми се, да се види, например, че в тези два разказа, а и в множество подобни истории, се прави опит да се обедини църковното съзнание със съветския патриотизъм. Дали това е съзнателно развивана тенденция с цел манипулиране на вярящите? Може би за мнозина звучи конспирологично и самото поставяне на такъв въпрос. Но нека да си припомним една истинска, документално потвърдена история от съветските времена, свързана с о. Всеволод Шпилер и неговите духовни чеда, сред които са протоiereй Владимир Воробьев, сега ректор на Свето-Тихоновския университет в Москва, известният московски свещеник Дмитрий Смирнов,

Йеромонах Павел (Троицки)

председател на Отдела в Московската патриаршия за връзка с въоръжените сили, други известни протоiereй и архiereй. В началото на 70-те години на миналия век протоiereй Всеволод Шпилер, а заедно с него и цяла голяма група от московската църковна интелигенция и млади хора, встъпили в преписка с йеромонах Павел (Троицки). Той бил страдалец, преминал през съветските лагери, затвори, заточения. По това време живеел на стотина километра от Москва нелегално, в доброволен затвор. Писмата пренасяла в едната и в другата посока една жена, която се грижела за о. Павел от много години, минала заедно с него през заточение. Писмата от о. Павел идвали редовно, до самата му смърт в края на 80-те години, тоест почти двадесет години. Той бил прозорливец, в някои от писмата си разказвал на о. Всеволод как присъствал духом в храма, докато той извършвал богослужението и съобщавал такива обстоятелства, които би могъл да знае само човек, който наистина е присъствал там по това време. Днес всички тези млади тогава хора са мастити протоiereй и дори архiereй. Всички те свидетелстват, че чрез тези писма техният старец ги е ръководил от разстояние духовно и даже практически: съветвал ги кой кога да стане свещеник, какъв дом да си купи, за кого да се ожени, с кого да контактува, от кого да страни. Коментирал и църковните събития, давал наставления какво е правилното отношение към тогавашните църковни дисиденти като о. Дмитрий Дугко и др., към политическите дисиденти като например известния Александър Солженицин. Всички негови духовни чеда и досега пазят писмата му като голяма ценност, много от тези писма са публикувани. Но самия о. Павел никога от тях никога не го е виждал. Връзката била осъществявана единствено от споменатата жена на име Агрипина. Епископ Пантелеимон (Шатов) – също духовно чедо на о. Павел – разказва, че след известието за смъртта му, предадено

им от Агрипина през 1990 г., те, заедно с о. Владимир Воробьев, отишли в това село, където старецът, според разказите, живял. Не намерили нищо – нито къща, в която да е живял, нито някаква регистрация в общината, нито гроб, нито някой, който да е познавал подобен човек, па макар и под друго име. Скоро след това Агрипина заявила, че о. Павел е починал още преди края на Втората световна война. Духовните чеда на „старец“ изпаднали в много конфузно положение. Питали я небеднъж, но до смъртта си през 1991 г. тя твърдяла същото. Те обаче не искали да ѝ повярват. Погребали я много тържествено, защото я почитали като тяхна старица. След това започнали да издирват сведения. Голям шок за тях било това, че в разсекретените през 90-те години архиви, в лагерните документи се открила справка за смъртта на йеромонах Павел (Троицки) от 1944 г. След известно време обаче духовните чеда на „старец“, основно протоiereй Воробьев, започнали да изграждат цяла версия от разни предположения, която защитават и до днес: най-вероятно йеромонах Павел е избягал от лагера през 1944 г., а под неговото име е погребан друг човек; по всяка вероятност роднините му са подкупили лагерното началство, за да бъде тайно освободен, а може би е освободен просто от състрадание поради болезненото си състояние и т. н. Протоiereй Владимир Воробьев, който между другото е и член на комисията по канонизациите към Московската патриаршия, настоявал небеднъж за канонизирането на йеромонах Павел (Троицки), но комисията решила, че това не е възможно. Мнозинството от съвременните изследователи, сред тях и игумен Дамакин (Орловски) – водеща фигура в комисията по канонизациите и автор на многотомно издание с жития на новомъченици, са на мнение, че всичко говори, че цялата история с йеромонах Павел (Троицки) е била мащабна

операция на специалните служби за установяване на контрол над дисидентските църковни кръгове в Москва през 70-те и 80-те години на XX век. Писмата на „старец“ са съчинявани от сътрудниците на КГБ и по този начин службите не просто са следили, но и са направлявали в желана от тях посока действията на много широк кръг от църковни дейци. Така например, през 1974 г. о. Всеволод Шпилер дава интервю, в което рязко осъжда известния писател-дисидент

Александър Солженицин. (Преди това Солженицин принадлежал към енорията на неговия храм.) Интервюто е широко тиражирано от властите, най-вече за пред Запада. Също така са запазени писма на „старец“, в които той се произнася много критично и пренебрежително за различни критици на неговите

Протоiereй Всеволод Шпилер

на Московската патриаршия, като например о. Дмитрий Дугко.

Разбира се, не искам да кажа, че псевдо-чудесата се произвеждат само целенасочено от специалните служби. За да може да се създаде легенда около някое име е необходимо преди всичко да има нездрава духовна среда, глад за старци, за чудеса, за светци, с една дума – склонност към болна мистика, както се изразява о. Серафим (Алексиев) в своята книга „Болна и здрава мистика“. Нездравата духовна среда сама, без провокации отвън, спонтанно генерира легенди и митове. При наличието на такова явление винаги ще се намери някой, който ловко да се възползва от него. В съвременното официално православно общество подобна нездрава духовност се шири неограничавана и некоригирана от свещеночначалието. За съжаление понякога дори е поощрявана. Това трябва да се има пред вид и в случая с архиепископ Лука (Войно-Ясенецки). Разбира се, за да прецени човек всяко едно свидетелство, трябва да има достатъчно достоверна информация. Но в интернет могат да се видят множество клипове, в които разни хора разказват за чудеса, станали по

молитвите на архиепископ Лука. Бих казал, че много от тези разкази са съмнителни от пръв поглед. Вижда се веднага, че става дума за една съвсем нездрава духовност. Човек когато много силно иска да види нещо, той ще го види. Логиката на суеверието (и на прелестта) е непробиваема. Ще дам отново един пример от историята на о. Шпилер и неговия митичен „старец“. Когато „о. Павел“ благославя някого да се оперира и операцията протича успешно, това се приемало като свидетелство за неговата прозорливост. Но през 1980 г. мнимият „о. Павел“ посъветвал о. Шпилер да се подложи на очна операция, в резултат на която той изгубил зрението си. Въпреки това, както свидетелства синът му, о. Шпилер вярвал безрезервно в „о. Павел“ до края на живота си без съмнение и без колебание.

Що се отнася до прославлението на архиепископ Лука (Войно-Ясенецки), има още нещо, което е много важно и което трябва да отбележим, макар и съвсем накратко. То е, че за да бъде прославен един архиерей, е задължително той да е имал безупречна православна вяра. За съжаление за архиепископ Лука Войно-Ясенецки това не може да се каже. Тук вече не сме на несигурната територия на трудно проверимите свидетелства. Архиепископ Лука е изложил своите богословски възгледи в два труда: „Дух, гуша и тяло“ и „Наука и религия“. Всеки, който пожелае би могъл да ги прочете. Неговата книга „Дух, гуша и тяло“ е преведена и на български език през 2013 г. При запознаването с нея се открива, че там са развити съвсем неправославни възгледи за човешката природа. Идеите на архиепископ Лука се различават съществено от светоотеческото учение за човешката природа – за духа, за гушата, за тялото, за съотношението между тях. В неговите възгледи има примесени съвсем светски, философски и научни – от науката на неговото време – разбирания и идеи,

които съвсем не са християнски и не са приемливи от християнска гледна точка. Много смущаващо е доверието, с което той се отнася към свидетелствата за чудесата, извършващи се в „светия град Лурд“, както той се изразява. Градчето Лурд се намира във Франция, близо до границата с Испания и е известно като голям поклоннически център на Римокатолическата църква. В него през XIX век живяла младата девойка Бернадет Субиру, на която на 14-годишна възраст се явила Св. Богородица, според нейните свидетелства, осемнадесет пъти в продължение на няколко месеца. За сравнение ще припомним, че един от най-великите светци на Руската Църква, преподобни Серафим Саровски, за когото самата Божия Майка казала: „Този е от нашия рог“, през целия си дълъг подвижнически живот имал дванадесет Божествени явления. В Лурд са засвидетелствани над 7000 чудесни изцеления, но дори и католическата църква отхвърля почти всички от тях и приема за действителни само шестдесет и девет. Това обаче не поколебава вярата на архиепископ Лука (Войно-Ясенецки) в чудесата, които се извършват в „светия град Лурд“. Може би в това отношение има значение обстоятелството, че бащата на архиепископ Лука, който е от полски произход, бил много набожен католик, както свидетелства самият архиепископ в автобиографичната си книга. Също така много смущаващо е доверието, с което архиепископ Лука (Войно-Ясенецки) привежда множество свидетелства за спиритически сеанси, окултни практики на медиуми – сега ги наричат „екстрасенси“ – които в края на XIX и началото на XX са били много на мода и в тях са вземали участие учени, занимаващи се с точни науки, към които архиепископ Лука се отнася като към неоспорими авторитети. Но всичко това е друга голяма тема, която би трябвало да се изследва много внимателно и прецизно.

Бивш Етнийски митрополит Хризостом

ИМА ЛИ СПАСЕНИЕ ИЗВЪН ПРАВОСЛАВИЕТО?

Поместеният по-долу текст е част от писмообмен между Негово Високопреосвещенство бившия Етнийски митрополит Хризостом и традиционалистичен православен клирик по повод на статия в англоезичен сайт¹. В разменените писма се засяга въпросът относно възможността за спасение извън Православието. Текстът на Негово Високопреосвещенство не е замислен като научна статия с богословска аргументация. Той само коментира въпрос, който е деликатен, достатъчно сложен и с който, за съжаление, се злоупотребява в противоположни посоки, както от либерални, така и от традиционалистични среди в съвременното Православие.

Публикуваме писмото с любезното съгласие на автора.

Скъпи ХХХ,
Христос воскрес! Благословете!

Благодаря Ви. Все още съм жив и все още се боря. Надявам се, че Вие сте добре.

Аргументът в статията, която ми изпратихте, въвежда една изкуствена дилема, създава „чучелото“² на православния традиционализъм и след това, под маската на „богословие“, спори, че ние, традиционалистите, ограничаваме Божия промисъл и проповядваме една ограничителна сотириология³. Добре стъкмено, обаче въпреки това представлява неадекватен и много тенденциозен подход към православно разбиране за Църквата и спасението. Нито пък е напълно точен довод. Позовава-

1. Paul Ladouceur. ON ECUMENOCCLASM: WHO CAN BE SAVED? <<https://publicorthodoxy.org/2016/05/20/on-ecumenocclasm-who-can-be-saved/>>.

2. „Чучело“ – название на логическа уловка, при която се спори срещу позиция, която е предварително изградена така, че да бъде лесна за оборване, вместо да се спори с истинската позиция на опонентите.

3. Сотириология (гр.) – богословско учение за спасението на човека. Бел. прев.

нето на възгледа на отец Георги Флоровски за богатата извън Църквата е избирателно, преувеличено, взето от ранното му теоретично богословие (в частност от статията, която той е написал в ранните години от формирането си като богослов, върху възгледа на блажени Августин по този въпрос); впоследствие о. Флоровски се противопоставя на този възглед в много от по-късните си виждания по въпроса, които ние многократно сме публикували в „Православно прегане“⁴.

Всъщност, изтъквайки, че Православната Църква е Църквата, основана от Христос, и че спасението извън Христа и извън Църквата е невъзможно, ние говорим еклесиологично въз основа на това, в което светите отци

са единодушни, в защита на точността на светоотеческото учение и в дух, който не може да бъде сведен до опростенчески довод, който изключва неизказания и непознаваем аспект на Божието домостроителство. Когато се обръщаме към онова, което Църквата ни открива, както в крайна сметка сме призвани да правим, всички истински православни трябва смело да кажем, че ние действително притежаваме истината, дадена от Христос, проповядвана от апостолите, запазена от отците и – за да добавим нещо съществено към тази светоотеческа аксиома – [истината] запазена в нейната пълнота, пълнота, която свидетелства, че единствено Православието притежава истината и богатата.“

Доводът, че има истини, произлезли от Истината, че има относителни истини и че Бог ценя вярванията на Своите собствени създания, доколкото те са искрени, е нещо, което еклесиологичните

4. „Православно прегане“ („Orthodox Tradition“) е периодично издание на Центъра за традиционалистични православни изследвания, основан от бившия Етнийски митрополит Хризостом. Бел. прев.

ни принципи отхвърлят. Наша работа е да проповядваме Възкръсналия Христос, [да проповядваме] едната, света, католична и апостолска Църква, Православната Църква като източник на човешкото спасение, просвещение и единение с Бога по благодат и да прегърнем нашата вяра вътре в „богословието на фактите“, както отец Флоровски изразява това понятие (използвайки светоотеческия израз), което е опитно и се потвърждава вътрешно. Нашето Свещено Предание всъщност е едно потвърждение или засвидетелстване на това богословие на фактите и ние винаги сме вярвали, че онези, които търсят Бога, в крайна сметка ще намерят Православието, ще познаят от опит неговата Истина и ще потвърдят, че то е единствено и уникално не чрез твърдения и доводи, а чрез вътрешно откровение и вътре в техните сърца. Целият процес на схващане на тайнствената идентичност на Едната Църква е неотделим от спасението, което ни уверява в това.

Това, което казах, наистина ли е толкова ограничително и проблемно? Ако бяхме химици, щяхме всички да учим на емпиричните истини на науката химия, като показваме традиционни протоколи за извършваните химически реакции и ясно изтъквайки химията като установена и единствена наука. Ние можем да обсъждаме алхимията, но ще изтъкнем, че дори когато тя неволно произвежда определени химически ефекти, това не е част от научната химия. Макар да не можем да отричаме тези ефекти и факта, че някои от тях могат да отразяват валидността на определени научни закони, ние обаче няма да учим химия, включвайки алхимията в учебната програма на нашите химически факултети. Това би било в разрез със самоидентичността на химията и емпиричните факти, които я определят като наука. Алхимията не е наука или начин да се постигне това, което химията постига. Никой химик, който подхожда към алхимията по този начин, няма да бъде обвинен в тесногърдие или ограниченост или в научен фундаментализъм.

Обаче когато ние, православните традиционалисти, подхождаме към еклесиологията точно по този начин, нас

ни ругаят, критикуват и често ни отхвърлят с вулгарни епитети. Приема се, че ние нападаме онова, което е извън областта, в която Православието се възприема като изключително и така отричаме, че има изобщо някакво съдържание в различните религии и отричаме Божия промисъл. Ние ясно и недвусмислено учим онова, което Църквата ни повелява да учим, и нищо повече. Не сме виновни за известна непълнота просто защото не изследваме предметите, които не ни интересуват. Нека теоретиците да установяват противоречия чрез изкуствени дилеми. Що се отнася до нас, ние просто изразяваме какво е Православието. Точно както един химик, дори да не отрича ефикасността на научните закони, няма да учи на химия, ако се позовава на алхимията, така и ние не проповядваме Православие, ако се позоваваме на онова, което е несъвместимо или в несъгласие с неговата богооткровена Истина, дори да не отричаме Божия промисъл, като признаваме, че не ни е дадено всичко да знаем.

Признавам, че различни екстремисти и самозвани традиционалисти безплодно изискват еднозначни отговори относно това къде има и къде няма благодат, занимават се с определяне кой е и кой не е еретик и смятат, че чрез тези занимания защитават догматическото учение. Подробни индивиди в действителност нанасяват Църквата, тъй като те говорят за нещата, без да познават нейното истинско богословие и етос. Те са просто, по някакъв начин, обратната страна на монетата на либералното богословие и еклесиологията на икуменистите. Те създават впечатлението, че познаването и преподаването на една изключителна Истина по някакъв начин е мотивирано от желание да се очернят, осъдят, разкрият и унижат еретиците. По този начин, като постъпват често така, те дават оръжие в ръцете на икуменистите, защото, в своята духовна незрялост или горда самозаблуда, обичат да заявяват, че са по-добри от другите или че притежават изключителна Истина, която по някакъв начин лично ги въздига. (Истината всъщност идва за сметка на егото и нашето смирение подчиняване на Бога. Истински вярващите

човек не се наслаждава от това да заявява, че другите грешат, а чувства в сърцето си любов към тях. Той вижда и чувства своето безумие⁵ изпълнен с любов към другите и желае за тях онова, което чувства, че самият той има. Пребъдвайки в Истината, човек се чувства умален, а не надут!)

Всички форми на екстремизъм, самодоволен личен триумфализъм и омраза са чужди на духа на Църквата и на отците. Когато св. отци очертават различията между Истината и онова, което се отклонява от нея, те го правят за да опазят вярващите. Ала те преследват тази цел с любов. Тези различия също се очертават, за да призват другите към неповредения критерий за Истината, която е Православието, та да могат те всъщност да намерят спасение. Нашата изключителност не е за да осъжда другите, а за да запази избраните и да призове онези, които са в заблуда, към това, което е правилно. Ние сме пазители на онова, което всъщност принадлежи на цялото човечество: пазители на Светлината, която просвещава всеки мъж или жена, идващи на света. Ние не сме тук, за да заявяваме на висок глас кой има благодат и кой може да бъде спасен; ние сме тук, за да живеем в благодатта, да призоваваме с любов другите към нея и да се надяваме на спасението на нашия ближен. В целия този процес ние пазим истината, защото познаваме нейната сила и желаем да я споделим с цялото човечество. Това е целта на евангелизацията.

Именно икуменистите искат да уравнят Православието с инославните религиозни групи и вероизповедания, като оскверняват вярата, насочвайки другите да останат там, където са, и като ги окуражават да престанат да търсят пълнотата на Истината, която е Православието. Ако екстремистите, тези, които са неразумни в погрешна ревност, вредят на нашия

5. Алюзия за гумите на св. ап. Павел: „Ала, ако някой гръзне да се похвали с нещо (в безумие говоря), ще гръзна и аз“ (2 Кор. 11:21). Подобно на Апостола, който „в безумие“ изтъква претърпяното от него, за да не се съблазняват коринтяните от проповедта на някои, които той нарича „лъжеапостоли“, така и тук православният християнин „в безумие“ изтъква, че притежава нещо повече от другите – Истината, която желае да притежават и те. Бел. прев.

православен традиционализъм, то православните икуменисти на свой ред просто неутрализират и обезсмислят нашия зов да се запази автентичното християнство. Те релативизират Истината, обвиняват ни в неща, в които ние не вярваме, използват екстремистите, като ги представят за говорители на нашия традиционализъм и съвсем нечестно говорят надълго и нашироко като наши съдии, опирайки се на някаква светска „легитимност“. Ние по-скоро се основаваме на самата Истина, която по своето естество е непогрешима и пълна, на която не ѝ липсва нищо, и която е канонична в православния смисъл на това понятие: съдържаща живия (и живян) стандарт или критерий за всичко, което е истина.

В известен смисъл Православието, царският път, стои между пътя на екстремистката ревност, която понякога е искрена, но затънала в изцяло непросветени „религиозни страсти“ (и при това в Православието, което има за цел безстрастието!), и пътя на днешния икуменически синкретизъм, който, за жалост трябва да кажа, в крайна сметка – колкото и искрени да са някои от неговите защитници – свършва в мошенничеството из пътищата на света, тъй като той е вдъхновен от най-лошите аспекти на хуманизма, от необуздания либерализъм, от въображаеми утопични видения, както и от синкретизъм, който напада Истината в самата ѝ същност, като я отрича.

Пишейки това разбирам, че някои от моите мисли са недоразвити и само грубо изразени и че моите наблюдения са малко несвързани. Аз просто се опитвам да Ви дам концептуална рамка за подход към интернет-вързката, която ми изпратихте, с надеждата, че нещо от това, което Ви казах, ще Ви помогне да развиете свои собствени интелектуални и, което е по-важно, духовни реакции на подобни писания. Надявам се, че съм предложил нещо полезно и не съм Ви объркал още повече.

Оставам в любовта на възкръсналия Христос,

най-малкият сред Вашите братя,

† Еп. Хризостом

СВЕТООТЕЧЕСКИ НАСТАВЛЕНИЯ

ПРОПОВЕДИ НА СВЕТИТЕЛ КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ ЧУДОТВОРЕЦ

По случай

1100-годишнината от
неговото успение

ПОУЧЕНИЕ ЗА ПРЕСВЕТИТЕ ТАЙНИ, СИРЕЧ ЗА ТЯЛОТО И КРЪВТА НА НАШИЯ ГОСПОД ИИСУС ХРИСТОС

ега вие, братя, които ще пристъпите към светото и страшно Тайнство, разберете благоразумно с каква светиня ще се причастите. Пред Него треперят от страх ангелските чинове: херувими, серафими и всички небесни сили страшно се разтърсват, когато възнасят духовната Жертва горе на небесата. Приели техния образ, свещениците стоят сега пред светата и страшна трапеза, на която пред тях са Тялото и Кръвта на Божия Син и наш Спасител. Техен първообраз даде Сам чрез Себе Си Господ наш Иисус Христос. Понеже в този ден възлегна на вечерята с дванадесетте Си ученици и като взе хляба, благослови го и въздаде възхвала на Бога и Отеца Свой. И като разчупи хляба, даваше на учениците Си с думите: „Вземете, яжте, това е Моето тяло, предомявано за вас и за мнозина за опрощение на греховете“¹. Така и като взе чашата, говореше: „Тая чаша е Новият завет. Пийте от нея всички: това е Моята кръв, която за мнозина се пролива за

опрощаване на греховете“². Разберете, че не рече само за апостолите, но и за всички вярващи в Него, които спазват Неговите заповеди.

Затова, братя, като отхвърлим всяка злоба и позорни дела от сърцето си, нека приемем почитаното тяло Христово и светата Негова Кръв за опрощение на греховете, за просветление на душата и за вечен живот. И нека се приобщим към светите апостоли, така че с тях да наследим царството Небесно³. Никой от вас да не бъде злонамерен като Юда. Понеже той вечеряше с Христос, а мислеше за предаването Му⁴, живееше с апостолите, а донасяше на евреите⁵.

Никой от нас да не приема без да изпитва себе си Тялото Христово, за да не яде или пие за грях⁶, защото не прост хляб и вино приемате, а истинското Тяло

2. Срв. Мат. 26:27-28; 1 Кор. 11:25.

3. Срв. Мат. 20:23, 25:34; Кол. 1:12; Деян. 26:18.

4. Мат. 26:21, 23; Марк. 14:18; Лука 22:21; Йоан. 13:21, 26.

5. Мат. 26:14-16; Йоан. 13:2.

6. 1 Кор. 11:29.

1. Срв. 1 Кор. 11:24.

Христово и Неговата Кръв. Понеже Той познаваше немоцта на нашия род, че не може никой сурово месо да яде, ни кръв да пие, превърна Своето тяло в света просфора и Своята кръв – във вино, не в нещо друго, а в тези, над които се прави светата служба. Недейте братя, без да сте се подготвили, а за да се представяте един пред друг, да пристъпвате към причастяването като към проста работа, без да сте се покаjali за осъзнатите си грехове. А ето така пристъпвайте: след като сте се просветили с чистота и сте се украсили с вяра, като чрез любовта един другия си отдавате предпочитание. Понеже не е човек, Които прави това, а Сам Господ с невидимата Си ръка и страшното Си Тайнство ни прави съпричастни на Себе Си, като се вмества в нас⁷ и ни прави участници в Своето царство. Всички, които небрежно и без да са се очистили, пристъпват да приемат тялото Христово, както по-рано Юда стори, не са достойни дори да го погледнат; така и те в неизлечими болести ще изпадат и ще са виновни за вечна мъка⁸.

Затова ви моля, братя, и ви заставам да не правим това небрежно и грубо като противници на Бога. Но нека по цели дни и ноци да се побуждаме да правим угодното на Бога, като се отделяме от греха и се очистваме с пост и молитви, така че и тук добре да поживеем, и на бъдещия Страшен съд от гряната страна на Божия престол да застанем⁹. Ако така пребъдем, ще сме такива, каквито [Бог] ни заповядва да бъдем. Ако ли пък поради слабата си вяра живеем постоянно в нечистота, въпреки че се правим на верни и с верните се причастяваме с Пресветото Тяло Христово, то няма ние самите не надигаме против себе си Божия гняв?

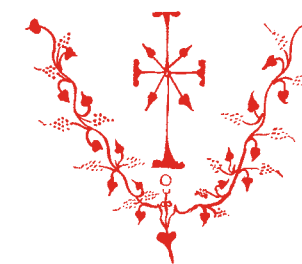
А и от следното трябва добре да разберем: Кои смее с мръсни ръце да прегръща цар или земен владику? И как смее да

целува, ако е окалян по цялото си тяло? Така че, след като към тях не смеем така да пристъпим, то как можем към Небесния Цар да пристъпим и да се докоснем до Неговата плът и кръв, без да сме се очистили от греховете чрез покаяние, пост и сълзи, а най-вече и чрез милостиня, чрез която ще получим Божията милост. Затова, братя, необходимо е да ви казваме това и да ви учим, а от вас зависи дали ще го изпълните или не.

Обаче и това вижте: всеки от нас ще понесе своето бreme и което е посял, това ще пожъне¹⁰ и ще дава отговор там пред Бога за целия си живот. И тогава или ще се прослави, или ще се посрами. Където наравно ще застанем роби и свободни, цар и нищ, богати и бедни, мъжки пол и женски, всеки според делата си ще получи¹¹ – там, където съдията не гледа на лице, нито приема дар¹². Дано пък всички ние да получим Божията милост тук и сега, като с вяра се причастим със светите Тайни и с радост да достигнем Христовото Възкресение¹³, като славим Светата Троица, Отца и Сина и Светия Дух. Сега и винаги, и вовеки. Амин!

Свети Климент Охридски. Слова и служби. С., 2008, с. 319-325.

Превод: Маргарет Димитрова; редакция: ПС.

10. 2 Кор. 9:6.

11. Пс. 61:13; Йер. 32:19; Мат. 16:27; Рим. 2:6; 2 Кор. 5:10.

12. 2 Пар. 19:7; Втор. 2:17; Иов. 24:19; Деян. 10:34; Рим. 2:11; Гал. 2:6.

13. Рим. 6:5, 8:11; 1 Кор. 6:14.

7. Йоан. 17:21-24.

8. 1 Кор. 11:27-30.

9. Мат. 20:23, 25-32-34.

ПОХВАЛНО СЛОВО ЗА УСПЕНИЕ БОГОРОДИЧНО

Възлюбени,
то сега светло празненство! Доидете, ликувайте, да се насладим на това предивно чудо! Като отхвърлим житейския мрак, нека просветлим телесните си очи и да се издигнем с духа си, за да съзерцаваме предивното успение на Майката на Господа: да видим и Неговите ученици, дошли върху облаци и събрали се да съпроводят пречистото тяло на истински пречистата и преславна наша Владичица Богородица и Приснодева Мария.

Чрез Нея се обнови овехтелият поради греховете си човешки род.

Чрез Нея се отвори Едем, затворен някога поради прародителката Ева.

Чрез Нея пламеният меч, като се обърна, побягна, и пътят, водещ към животворната храна, бе отворен.

Чрез Нея проклятието бе унищожено, а благословието процъфтя. И откъдето смъртта се всели сред нас, оттам произлезе безсмъртният живот. Защото Пресвета Богородица стана ново небе, като вмести в себе си Твореца на небето и земята.

Чрез нея се обожестви човешката природа, когато Христос се всели в Нейната свята утроба. Нашият Господ Бог, като ни видя изпаднал чрез съблазната на дявола в смърт и в развала, не изтърпя да гледа създадения по Негов образ човек, овехтял и паднал в такова зло, но в милосърдието Си се смили над нас, наведе небесата и слезе, както гръж върху руно, всели се в утробата на девица и покривайки с плът Своята Божественост, стана едновременно Бог и човек, с двойна природа. Затова тази, която Го роди, беше наречена Богородица.

Сега, като честваме деня на Нейното успение, ние светло се радваме.

Но ако някой помисли в ума си нещо неуместно, казвайки: „Не би трябвало тя да изпита смърт, щом като е родила Дарителя на живота – Бога“ – на такива ние ще отговорим така: „Понеже на Адам след грехопадението беше казано: „Пръст си и в пръстта ще се върнеш“, то както от него имаме началото на съществуването си

чрез раждане, така имаме от него и смъртта. Заради това и нашият Господ Иисус Христос дойде на земята, прие смъртната плът и заради нас изпита смърт по плът, а не по Божествената Си същност. Защото Божеството е винаги нестрадащо и безсмъртно. Но понеже Христос беше двоен по естество – Бог и човек, – заради това Той вкуси смърт с човешката Си природа, а не с Божественото Си естество. Той възкръсна като безсмъртен и възкреси заедно със Себе Си Адам и другите праведници, които бяха умрели след него. Поради това и Пресветата Владичица и Приснодева Мария, Божията Майка, по плът изпита смърт, при което Сам Господ Бог слезе от небесата при Нея с множество безплътни сили и с пречистите Си ръце прие Нейната свята душа. А по Нейна молитва апостолите се събраха от всички страни, дошли върху облаци чрез духовна сила – не само които бяха живи, но и ония, които бяха вече починали, – за да свидетелстват и да съпроводят почитаното тяло на Пречистата Господня Майка. След това те Я занесоха в Гетсимания и там извършиха целование и хвалебни песни, и така Я положиха в гроб. А оттам на третия ден Тя възкръсна от гроба, защото тъй трябваше да бъде Тя изтръгната от гроба, та Майката да бъде при Сина си.

И така, днес Майката на Живота премина във вечния живот, отваряйки райските двери за човешкия род.

Днес Майката на нашия Господ Бог възлиза от долния Йерусалим в горния – в небесния град на вечното Христово царство.

Днес пресветлият Облак възлиза към непристъпната Светлина при безплътните сили.

Сега, като пристъпим с поклонение към Пресветата Богородица, нека велегласно изречем похвала, казвайки:

Радвай се Ти, рай духовен, разливащ безсмъртие за човешкия род!

Радвай се Ти, Която си нов ковчег, съдържащ не каменни скрижали, а самия Законодателят, Христос, Когото Ти роди като Спасител на света!

Радвай се, къпино неизгаряща, Ти, Която си носила Божествения Огън в пречистата Си утроба!

Радвай се, планино неразбиваема, от Която се откъсна духовният Камък – Христос – и срина идоложерствените капища и премахна техните служби!

Радвай се, пресветъл облак, Ти, Която си носила в своята утроба духовното Слънце – Христос!

Радвай се Ти, Която си радост на безплътните сили и Която си заченала безсеменно и родила по неизразим с думи начин Твореца на ангелите и Съзгателя на цялото творение!

Радвай се Ти, Която си изпълнение на пророчествата и завършек на нашето обновяване!

Радвай се, радост на апостоли и здрава опора на мъчениците!

Радвай се, пространно вместилище на невместимото Естество!

Радвай се, светило, Ти, Която прие в Себе Си незалязващата Светлина и озари богоозарено целия свят, светейки с пресветлите Си молитви!

Радвай се, духовна трапеза, Която прие в Себе Си небесния Хляб, отдал Себе Си заради спасението на всички и даващ живот на верните!

Радвай се Ти, Която си обновление на Адам и освобождение на Ева!

Чрез Тебе, Владичице, ние се избавихме от идолаката измама.

Чрез Тебе отново се върнахме в предишния [райски] живот.

Чрез Тебе, Пречиста Владичице, се наричаме Божи синове поради вярата, като се кръстваме в Светата Троица.

Чрез Тебе нашият враг дяволът бе победен. Той бе осъден заедно със своите бесове на вечен огън.

Чрез Тебе биват побеждавани всички ереси и противниците на християнската вяра.

Чрез Тебе, Пречиста Дево, се прогонват нашите болести и страдания и служението на бесовете беше унищожено.

Чрез Тебе, Пресвета Дево, горделивите биват смирявани, а бедните се обогатяват, пазени от богатата.

Чрез Тебе, Пресвета Владичице, райт се отвори и Небесното царство се дава гаром на тия, които с вяра Те прославят като Божия Майка.

Ти стана за скръбните утеха и помощ; за болните – изцеление, понеже Ти си носила Този, Който понесе болестите и страданията на нашето естество върху Себе Си.

Дево Богородице, Тебе прославят архангелските и безплътни сили; Тебе хвалят патриарсите и пророците; Тебе почитат апостолските събори и

множеството мъченици. Ти си венец на архиереите, Ти си спасение на човешкия род.

И тъй, моли се Ти и сега непрестанно за нас, които чествуваме Твоето свято успение. Прогони всички страдания, изцели болестите, разпръсни бедите и премахни ересите. Дарувай ни мир и здраве, измоли за нас Небесното царство от Твоя Син и наш Господ Бог – Спасителя Иисус Христос, на Когото подоба всяка слава, чест и поклонение с безначалния Му Отец и с Пресветия, Благия и Животворящ Дух, сега и всякога, и във всички векове. Амин!

Свети Климент Охридски. Слова и служби. С., 2008, с. 193-199.

Превод: архимандрит г-р Атанасий (Бончев); редакция: ПС.

ПОХВАЛНО СЛОВО ЗА СВЕТИ ЧЕТИРИДЕСЕТ МЪЧЕНИЦИ

азмишлявам за единодушната воля и еднаквата мъдрост на тези четиридесет мъченици и, обхванат от почуда, прибягвам към Христа, от Когото явно слиза отгоре всяко добро даяние и всеки дар¹, както е казал и преблаженият Павел: „Ти си Христос – Божия сила и мъдрост“². И с тая сила бяха изпълнени преблажените четиридесет воители, мъченици за Христа. Те възсияха в света като пресветли звезди и озариха цялата вселена с лъчите на богопознанието, като имаха сред себе си духовното слънце – Христос. Озарявани от Неговата светлина и украсени с преголяма красота, те процъфтяха с правилна вяра като благоуханни лилии³, напоявани изобилно с росата на Пресветия Дух. Те станаха възлюбени на своя Господ, като изобилно се украсиха с добри дела и се превъзхождаха един друг по чистота и любов. Те светеха като светилници с духовно сияние: едни – с пост и въздържание, други – с благоверие и гостоприемство; едни – с коленопреклонна молитва и чистосърдечност, а други – със смирение и сърдечна кротост; едни – с бодърстване и искрена любов, а други – с обич и милосърдие към бедните. Наистина силата на Пресветия Дух беше у тях, подтикваше ги към всяко добро дело и чрез вярата ги защити от всяка беда.

И тъй, те бяха по вид и красота като еднородни. Сплетени чрез вярата и любовта като златна огърлица, те бяха свързани един с друг чрез единодушие. Оставайки суевния начин на живот, те ревностно желяха да застанат пред неизказаната Божия слава чрез добър подвиг и искрена любов. Те се подканяха един друг да бързат към пресветия път на подвига. Вместо с броня се облякоха с вярата, и вместо с щит⁴ се въоръжиха с

Кръста и се явяваха в битките като мълаши – яздейки срещу хиляди и десетки хиляди и биваха прославяни с победа. Те водеха двойна война – с видими и невидими врагове.

Дяволът, който не можеше да гледа красотата и вярата им, а също и чистия им живот, повдигна бран срещу тях, като влезе в замисления създ Лукиний, който беше самовластник в това време. Той повдигна гонение против християните. Искайки с измама да улови благоверните мъченици, Лукиний принуждаваше всички да се поклонят на идолите. Но нали гревният пророк провъзгласи и каза: „Господ няма да остави жезъла на нечестивците върху жребия на праведните, за да не протягат праведниците ръце към беззаконието. Господи, прави добро на добрите и на праведните по сърце!“⁵. С тая светлост се озариха те, като се подвизаваха светло и дивно в мъченичеството, презирайки земните наслади и веселие. Като се ободряваха радостно един друг, те казваха помежду си: „Братя, нека не се страхуваме от тая кратковременна мъка, която бързо като сянка преминава, но въвежда във вечните жилища. Затова да застанем, братя, здраво въоръжени срещу противника-враг, за да бъдем обкичени с победни венци от Христа Бога! Понеже заради земния живот и заради смъртния цар не щадяхме себе си в битките, но, попаднали и в много беда, защитавани от силата Божия, излизахме победители, то – ако се постаряем да Го последваме, вземайки върху себе си доброволните Му страдания⁶, надяваме се, че Той ще бъде с нас, както е и обеща: „Когато ви заведат в събрания, и при власти, и в тъмници, и пред царе и князе, и пред мъчители заради моето име, не се грижете какво да кажете или какво да отговорите, понеже аз ще ви дам думи и мъдрост, на която не ще могат да противостоят или да противоречат всички

5. Пс. 124:3-4.

6. Срв. 1 Пер. 4:13; Гал. 6:17.

1. Срв. Иак. 1:17.

2. Срв. 1 Кор. 1:24.

3. Срв. Сир. 50:8.

4. Срв. Еф. 6:14, 16-17.

ваши противници⁷. И не бойте се от ония, които убиват тялото, а не могат да сторят нищо на душата; но бойте се от Оногова, Който след убиването има власт да хвърли в геената“⁸. С тия думи те се поучаваха и се подкрепяха един друг, и стъпкаха мощно дяволското коварство. Те понесоха с радост всякакви мъки, като си казваха апостолското слово: „Бог не е несправеден, братя, та да забрави вашия труд“⁹.

Когато те стояха през нощта в мразя сред бламото край град Севастия, ето един от тях, като се отметна, изтича в банята и, докосвайки се до топлината, се разтопи като лег и погина. И внезапно от небето ги огря неизказана светлина и стурът се превърна от нея в топлина. И слязоха от небесата върху главите им венци – четиридесет на брой. А един венец остана, нямайки къде да се спре. Пазачът, като видя това чудо, съблече грехите си, скочи при мъчениците и с висок глас извика: „Вярвам в Божия син Иисус Христос, в Когото и тези свети мъченици вярват; дано Той ме удостои със същата слава, за да завърша заедно с тях мъченически подвиг!“ И веднага върху главата му се спусна и застана венецът на неизказаната слава. Ето такава е Божията милост, както сам Господ каза: „Последните ще бъдат първи, а първите – последни“¹⁰.

Затова как да възхвалим пресветлата дружина, от която отпадна тоя окаяник, както Иуда някога отпадна от богоизбраната дружина и както дяволът отпадна от ангелския състав и от светлината и стана началник на тъмнината и си заслужи вечна мъка¹¹. Неговата завист погълна и

7. Лука 12:11, 21:12, 15.

8. Срв. Мат. 10:28.

9. Срв. Евр. 6:10.

10. Срв. Мат. 19:30.

11. Вж. 2 Петр. 2:4.

тоя окаяник. Но все пак дяволът бе стъпкан от непобедимите и от този човек, когото пребожествената, възраждаща за нов живот купел възроди.

Църквата ги отхрани с духовна храна, увенча ги с най-светлозарни венци; направи ги съобщници на ангелите и ги показа на цялата вселена като светлозарни светилници. С чудесата си те сияят повече от слънцето. За тях възвести в гревност пророкът, казвайки: „Ти ни изпита, Боже, претопи ни, както се сребро претопя; постави човек над главите ни. Влязохте огън и вода и ти ни изведе на свобода“¹². Този вечен мир като желяха, те оставиха красотата на живота, къщи, богатство, бащи, майки, сестри и братя, жени, деца, та дори и живота си презряха, според Господнята заповед¹³. Затова Господ прояви чудно цялото си благоволение към тях¹⁴. Наистина те бяха съседи за добра употреба¹⁵, избрани за служба на единствения Владетел и наш Спасител Иисус Христос.

Нищо не можа да ги отдели от Христовата любов: ни огън, ни вода, нито някакво друго страдание¹⁶.

Заради това днес празнуваме с почит тяхната памет и, като им отдаваме дължимата възхвала, казваме: „Радвай се ти, всечестна и предивна дружина от пресветлото войнство!“

Те станаха подобни на безплатните сили и ги надминаха; защото ония, бидейки безплатни, стоят на своето място и се наслаждават на неизказаната красота. А мъчениците, като преплуваха многократно житейско море, осветиха чрез своята кръв целия свят. С духовни крила те

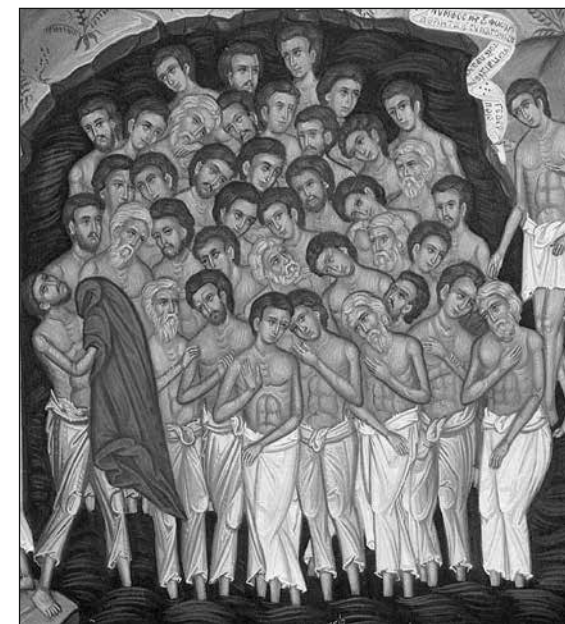
12. Пс. 65:10-12.

13. Вж. Лука 14:26.

14. Пс. 15:3 – по църковнославянския превод.

15. Срв. 2 Тим. 2:20-21.

16. Срв. Рим. 8:35, 39.

литнаха нагоре и стоят пред неизказаната Божия слава. Те обилно дават изцеление на болните, прогонват бесовете, облекчават страданията, осветляват църквите, опазват мира, насочват човеците към добри подвизи, прогонват демоните и бързо унищожават тяхното коварство, двояко обогатяват бедните – душевно и телесно, унищожават ересите. Като сияят с най-светли зари, те станаха велики поборници – мъченици за вярата.

И тъй коя уста или кой език ще змогне да възхвали тези небесни светилници, които се явиха по-светли от слънцето? С пречистите си мощи като със звезди те осветлиха целия свят. Те сгряха дневния мраз, възпламенени от Светия Дух. И огнени пламъци угасиха те, както някога богопреданите юноши във Вавилон¹⁷. Със златозарните си кости те осветлиха речните струи, украсиха всички църкви с благоуханните си мощи, възрадваха света с неизказаните си чудеса, прогониха измамата, а насадиха истината, дявола стъпкаха, Христа възрадваха! Затова и десницата на Вседържителя ги обкичи с пресветли венци и ги озари с лъчите на неизказаната светлина, угостои ги дивно и с честта да стоят пред Бога, с богоизтъкана одежда ги облече, със силата на Светия Дух ги изпълни и ги направи равни на безплътните сили. Затова и дивен е Бог между своите светци¹⁸, като прославя винаги ония, които Го прославят¹⁹, и ги угостоява по поразителен начин с неизказани чудеса.

Бих искал да разкажа на слушателите за едно от многото им пречудни дела.

Когато тези преблагени мъченици предадоха светите си души в ръцете на Господа, един от тях още дишаше. Майка му, като видя, че той е останал жив, отхвърли от себе си женската немощ, възприе мъжко гръзнено, взе на раменете си своя възлюбен син и вървейки след [колите, натоварени с телата на мъчениците], му говореше: „Подвизавай се, страдалецо за Христа, бъди мъжествен и да крепне сърцето ти²⁰, и моята гуша да

се зарадва заради тебе! Не отпадай, както Иуда някога отпадна от апостолите, нито както сега отпадна един от вас, но възложи на Бога цялата си надежда и духа си, и Той ще те подкрепи²¹; защото, ето Христос стои пред тебе, брате, за да приеме душата ти и очаква твоето пристигане.“ Докато тя говореше това, синът ѝ, носен от Нея, предаде душата си в ръцете на Господа. Тя го отнесе, сложи го при светците и каза: „Почивай, чедо, заедно със светата си гружина и помени ме заедно с тях в светите ваши молитви, за да постигна вашия мъченически подвиг!“ После тя се върна с радост, като прославяше Бога.

Чухте ли, братя, за любовта и гръзнеността на христолюбивата майка? Как тя не се побоя нито от царя, нито от мъчителя, нито от меча, нито от огъня, а само от животогателя Бога? Затова и ние, като отхвърлим от себе си всякакъв страх от човеци, нека направим място у себе си за страх от Бога. Дано той просвети нашите души и сърца! Нека пребиваваме винаги в пост, в чистота и в искрена обич, в кротост и послушание, като се въздържаме от всяко зло. Нека се украсим и с добри дела, както тези пресветли мъченици, като прославяме Пресветата Троица, Единосъщна в три Лица – Отец, и Син, и Свети Дух – сега и всякога, и во веки. Амин!

Свети Климент Охридски. Слова и служби. С., 2008, с. 291-299.

Превод: архимандрит г-р Атанасий (Бончев); редакция: ПС.

17. Вж. Дан. 3:19-100.

18. Пс. 67:36 – по църковнославянския превод.

19. 1 Цар. 2:30.

20. Срв. Пс. 26:14 – по църковнославянския превод.

21. Срв. Пс. 54:23.

ЖИТИЕ НА СВЕТИ КНЯЗ ЙОАН-ВЛАДИМИР

1000 ГОДИНИ ОТ НЕГОВАТА МЪЧЕНИЧЕСКА КОНЧИНА

сновен исторически извор за живота на св. княз Йоан-Владимир е Дуклянската летопис – исторически паметник от XII в., в която авторът подробно разказва за светеца въз основа на по-ранно, ала вече загубено негово житие. Сведения за княза намираме и в „Исторически обзор“ на Йоан Скилица (XI в.), а също и във „Венецианска история“ на Йоан Дякон.

Светият княз Йоан-Владимир живял в края на X и началото на XI век. Той бил син на Петрислав (Петрослав) и управлявал княжество Дукля, което почти се припокрива с територията на съвременна Черна гора¹. От дете бил милостив, миролюбив и усърден в добродетелите². Управлявал мъдро и с любов и поданиците му го обичали.

При военния поход на цар Самуил по адриатическото крайбрежие през 998 г.³ Йоан-Владимир се оттеглил заедно с хората си на планината Облик (Тарабош)⁴. Дуклянският презвитер разказва, че една от трудностите, пред която се изправили, били многото отровни змии на това място, от чиято силна отрова загивали и хора, и

1. По негово време Дукля заемала областта около р. Зета, Шкодренското езеро и брега на Которския залив, а като зестра цар Самуил му дал и част от сегашна югозападна Сърбия.

2. Така го описва Йоан Скилица в своята летопис – Georgius Cedrenus Ioannis Scylitzae opus, t. 2, Vonnae, 1839, p. 463.

3. Павлов, Пламен. Неизвестна българска реликва от времето на цар Самуил и неговите наследници <<http://fakel.bg/index.php?t=2495>>. Според други автори – през 1009-1010 г. – Živković, Tigor. Поход бугарског цара Самуила на Далмацију. – Istorijski časopis. Beograd, 2002.

4. Тарабош всъщност е рид на планината Румия.

животни. Светецът горещо се помолил на Господа да спаси хората му от такава смърт и оттогава никой повече не пострадал от тях. Цар Самуил изпратил да накарат Йоан-Владимир да слезе от планината заедно с хората си и да се предадат, но той не се съгласил. По-късно решил сам да се предаде, вместо да пострада някой от войниците му. Той се обърнал към своите съратници със следните думи: „Скъпи братя, изглежда над мен трябва да се изпълнят евангелските думи *Добрият пастир полага душата си за овцете си* (Иоан. 10:11). Затова по-добре аз да отдам живота си за всички вас и доброволно да предам тялото си да го богат и секат, отколкото вие да страдате от глад и от меч“. Св. княз Йоан-Владимир бил окован и хвърлен в тъмница в царския дворец в Преспа. Там той прекарвал времето си в молитви към Бога. Веднъж във видение му се явил ангел Господен, който го ободрявал и известявал, че Бог ще го освободи от тази тъмница и той като мъченик ще влезе в царството Небесно и ще получи неувяхващ венец и награда на вечния живот.

Една от дъщерите на Самуил – Теодора-Косара, притежавала изключителна християнска добродетелност. Веднъж тя взела разрешение от баща си да слезе със слугините си в тъмницата, за да умие главите и нозете на затворниците. Когато влязла при Йоан-Владимир, докато разговаряла с него, тя забелязала, че е красив, смирен, скромен и изпълнен със знания и Божия мъдрост. Теодора-Косара искала да го освободи от плен както заради неговата младост и добродетелност, така и заради царския му

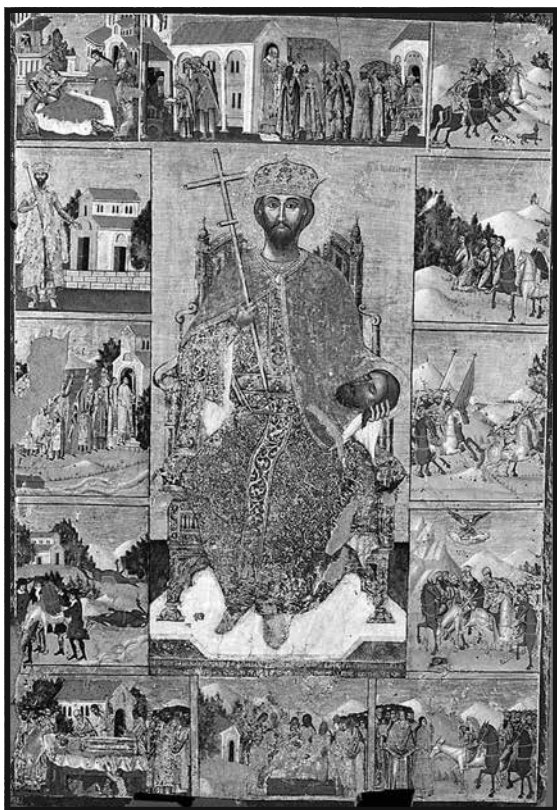
произход. Тя отишла при баща си и му каза, че ще се омъжи само за Йоан-Владимир и за никои друг. Самуил много обичал дъщеря си и склонил да изпълни волята ѝ. Князът бил изведен от тъмницата. След брака той бил върнат във владенията си, които управлявал вече в качеството на български васал, като му била поверена и част от драчката област. Княз Йоан-Владимир бил приет с радост от своите поданици. Той живеел със съпругата си в пълна святост и чистота, като служел на Бога ден и нощ, и управлявал връчания му народ справедливо и със страх Божий.

На 6 октомври 1014 г., два дни след като получил удар при вида на своите ослепени войници, цар Самуил починал. На престола се възкачил неговият син Гавриил-Радомир. Обаче през лятото на 1015 г. братовчед му Иван-Владислав⁵, подстрекаван от византийския двор, го убил и заел мястото му.

Иван-Владислав решил да се освободи и от Йоан-Владимир, понеже се страхувал, че и той може да претендира за царския престол. Затова го поканил при себе си. Неговата съпруга Теодора-Косара се усъмнила в намеренията на братовчед си и каза на княза: „Господарю мой, недей отива, да не би, недай Боже, да се случи и с теб това, което сполетя моя брат; но пусни мене да отида, да видя и чуя какви са намеренията на царя. Ако поиска да ме погуби, нека мене погуби! Само ти да не загинеш.“ И тъй, тя отпътувала при своя братовчед в Преспа и била приета от него с почести, но лукаво. Иван-Владислав я задържал при себе си и изпратил отново пратеници при

5. Когато цар Самуил избива рога на своя брат Арон, именно Гавриил-Радомир се застъпва за братовчед си Иван-Владислав и му спасява живота, като така последният остава единственият оцелял от семейството.

Йоан-Владимир, този път със златен кръст и писмо с думите: „Защо се бавиш да дойдеш при мене? Ето, твоята съпруга е при мен и никакво зло не ѝ се е случило, а аз и моите хора се държим подobaващо с нея. Приеми моята клетва чрез този кръст и ела да те видя! А после ще се върнеш с почести и дарове заедно със съпругата си.“

Икона на св. Йоан-Владимир от манастира „Аргеница“ в Албания, 1739 г.

Блаженият княз му изпратил такъв отговор:

„Знаем, че нашият Господ Иисус Христос, Който пострада за нас, не беше разпнат на златен или сребърен кръст, а на дървен. Така че ако твоята клетва е искрена и думите ти са истински, изпрати ми дървен кръст по духовници и тогава аз с вярата и силата на нашия Господ Иисус Христос ще дойда при тебе, като възложя надеждата си на Животворящия Кръст и на Драгоценното Дърво.“

Тогава Иван-Владислав повикал при себе си двама епископи, единият от които бил Охридският архиепископ Давид⁶, а

заедно с тях и още един монах пустинник и пред тях се закле с лъжлива клетва, връчил им дървен кръст и ги изпратил при св. княз. Последният като го получил направил земен поклон пред кръста, целунал го, взел

6. За това свидетелства Йоан Скилица, преразказан от Георги Кедрин: „И следъ като Гавриилъ билъ убитъ отъ Ивана [Владислава], той [Иванъ Владимиръ], като се довърилъ на клетвистъ на Ивана [Владислава], дадени чрезъ архиепископа на България Давида, му се прѣдаль и слѣдъ малко билъ убитъ“ – Migne, t. 122, col. 196. – Цит. по: Снегаров, И. История на Охридската архиепископия. София, 1995. Т. 1. С. 29-32. (Виж също: „ΣΥΝΟΨΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΑΡΧΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΤΗΣ ΑΝΑΠΡΕΣΕΩΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΟΥ ΑΠΟΓΕΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΣΑΑΚΙΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ Α ΠΑΡΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΟΥΡΟΠΑΛΑΤΟΥ ΚΑΙ ΓΕΓΟΝΟΤΟΣ ΜΕΓΑΛΟΥ ΔΡΟΥΤΤΑΡΙΟΥ ΤΗΣ ΒΙΒΛΑΣ ΤΟΥ ΣΚΥΛΙΤΖΗ <http://users.uoa.gr/~nektar/history/tributes/byzantine_historians/joannes_scylytzes_synopsis_historiarum.htm>

го на гърдите си и тръгнал на път заедно с няколко свои хора.

Междувременно Иван-Владислав заповядал да поставят засади по пътя, за да убият светия княз. Ала Бог изпратил Свои ангели, за да пазят Неговия угодник. И когато минавал покрай засадата, убийците го видели обкръжен сякаш от крилати войници, които носели в ръцете си знамена. Те разбрали, че това са ангели Господни, уплашили се и избягали.

Когато пристигнал в Преспа, според обичая си св. Йоан-Владимир влязъл в един храм заедно със спътниците си, за да се помоли. Щом Иван-Владислав разбрал, че е жив, изпаднал в неописуем гняв и изпратил палачите си, за да му отсека главата. Когато св. Йоан-Владимир видял, че е обграден, повикал двамата епископи и монаха, които били там, и им казал:

„Какво означава това, господари мои? Какво направихте вие? Защо ме заблудихте така? Защо умирам невинен, като повярвах на вашите думи и уверения?“ Те от срам не смели да го погледнат в очите. Той довършил молитвата си, изповядал се и се причастил с Тялото и Кръвта Господни. После взел в ръцете си кръста, който получил от царя, и казал: „Молете се за мене, господари мои, и нека този драгоценен кръст да бъде свидетел заедно с вас в деня Господен, че умирам без вина.“ След това целунал кръста, простил се с духовниците и излязъл навън, докато всички присъстващи плачели. Войниците се нахвърлили върху него и му отсекали главата.

Това се случило на 22 май 1016 г. Той бил погребан в същата църква, като мнозина болни получавали изцеление, когато се молели на неговия гроб. А нощем там се виждала Божествена светлина. Съпругата на блажения Владимир много плакала, а после измолила от царя да вземе тялото му. Теодора-Косара го отнесла в Краина, в църквата на Пресвета Богородица, а самата

тя станала монахиня и живяла при храма до смъртта си⁷. Нетленните и благоуханни мощи на св. княз останали в тази църква до 1215 г., когато епирският деспот Михаил Ангел Комнин ги пренесъл в Драч (дн. Дуръс, Албания). През 1381 г., по волята на албанския владетел Карло Топия, те са отнесени в манастира „Св. Йоан“ край Елбасан. Според черногорския историк Б. Шекуларац дуклянският княз е носел само името „Владимир“, а „Йоан“ му е „приписано“ след XIV в. поради пребиването на мощите в манастира при

Ковчегът с мощите на св. Йоан-Владимир

Елбасан, посветен на св. Йоан Кръстител. Светите мощи на св. Йоан-Владимир се пазели в манастира край Елбасан до най-ново време⁸, но през 1995 г. те са пренесени в архиепископската катедрала на Албанската православна църква в Тирана⁹. Част от черепата му се пази в Зографския манастир на

Света гора¹⁰. Светият княз се прославил с чудотворство и помага на всички, които с вяра прибегват към неговото застъпничество.

След смъртта му, Иван-Владислав обсадил Драч. Веднъж, докато вечерял сам в шатрата си, му се явил войник в образа на Йоан-Владимир. Царят направо обезумял от страх, започнал да бяга и да креци: „Войници

7. Вж. по-подробно в: Обнова манастира Пречиста Крајнска <<http://www.manastirkom.org/obnova%20Preciste%20Krajnske.htm>>.

8. Според други сведения – до 1967 г., когато са пренесени в църквата „Св. Мария“ в Елбасан – Митрополит Црногорско-приморски Амфилохије. Предговор към електронното издание на „Čitanka o Svetome kralju Jovanu Vladimiru, sastavio Episkop Nikolaj (Velimirović)“.

9. Павлов, Пламен. Неизвестна българска реликва от времето на цар Самуил и неговите наследници <<http://fakel.bg/index.php?t=2495>>. Anamali, Skënder, Historia e popullit shqiptar në katër vëllime, I, Tiranë, Botimet Toena, 2002, p. 294.

10. Протојереј Јован Пламенац. Свети Јован Владимир међу нама у свом земаљском и небеском животу. <<http://www.mitropolija.com/protojerej-jovan-plamenac-sveti-jovan-vladimir-medju-nama-u-svom-zemaljskom-i-nebeskom-zivotu>>.

мои, защитете ме, защото Владимир иска да ме убие!“ След това паднал мъртъв. През същата 1018 г. всички български земи паднали под византийско владичество.

Гръцкото житие¹¹, съставено през XVII в. от Китийския митрополит Козма въз основа на устни предания, разказва по друг начин живота на св. Йоан-Владимир, като някои от сведенията съществено се различават и не намират потвърждение в изворите. Смятаме обаче за необходимо да приведем следните случаи, описани в него, тъй като те са залегнали в службата и в някои иконописни изображения на светеца.

В е д н ъ ж , к о г а т о Йоан-Владимир се разхождал из гората заедно с трима свои боляри, видял над главата си в небето подобно на орел с мънцеобразен блестящ кръст. Кръстът продължил да се движи към долината и после спрял. Св. Йоан-Владимир заедно със свитата си велможии веднага се поклонил на кръста и започнал да се движи на това място да бъде издигната църква, в която поставил кръст. В тази църква той се молел коленопреклонно седем пъти на ден, а нощем безстрашно минавал през гората, влизал в храма и дълго прекарвал там в молитва.

Според гръцкото житие лично Иван-Владислав го посякъл, докато яздели заедно. Той първо опитал да го убие с меч си, но когато по Божия воля Йоан-Владимир останал невредим, отсякъл главата му с неговия собствен меч. Тогава станало чудо: както яздел, светецът грабнал главата си

и, пренускайки след войниците, стигнал до църквата с кръста. Там слязъл от коня, влязъл в храма и, носейки главата си, паднал на колене и я положил там с думите: „В Твоите ръце, Господи, предавам духа си!“

* * *

През 1925 г. св. Николай Сръбски публикува „Сборник за светия крал Йоан-Владимир“¹², който включва и патерик на манастира, посветен на светеца, недалеч от Елбасан. По-году привеждаме част от преданията и чудесата, споменати там, някои от които са изобразени на ковчеза с мощите на светеца и на негови икони с житийни сцени¹³.

Св. Йоан-Владимир и св. Марина – икона от иконостаса на църквата в манастира „Св. Наум“ в Охрид, 1711 г.

Преданието за явяването на кръста тук е разказано по различен начин – кръстът му се явил върху главата на един орел, поради което и така се изобразява на някои икони.

* * *

* * *

Когато князът бил посетен, той скочил, взел главата в ръцете си, седнал на коня, който го понесъл към Елбасан. Народът заедно с митрополита и свещенството излезли да го посрещнат до мястото, където сега е манастирът на светеца, а конят спрял, коленичил пред митрополита, тя мялото на княза леко да се спусне на земята. На това място и бил погребан.

* * *

Разказва се, че веднъж франки искали да откраднат мощите на св. княз Йоан-Владимир. Те успели да вземат ковчеза

12. Čitanka o Svetome kralju Jovanu Vladimiru, sastavio Episkop Nikolaj (Velimirović). Državna štamparija Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, Beograd, 1925 <http://www.rastko.rs/istorija/sv_jovan_vladimir.html>.

13. Например иконата от манастира „Рождество Богородично“ в Аргеница, Албания.

11. Отпечатано като синаксар в службата на светеца през 1690 г. във Венеция, преиздадена през 1858 г. – Ακολούθια του αγίου ενδόξου βασιλέως, και μεγαλομάρτυρος Ιωάννου του Βλαδιμίρου και θαυματουργού, Βενετία, 1858 <http://anemi.lib.uoc.gr/php/pdf_pager.php?rec=/metadata/7/e/d/metadata-22-0000078.tkl&do=77944_01.pdf&lang=en&page=1&pagestart=1&width=398&height=630&maxpage=51>. През 1802 г. те са публикувани в редактиран вид на църковнославянски език във Венеция. Виж също: Οσιος Νικόδημος ο Αγιορείτης. Συναξαριστής των δώδεκα μηνών του ενιαυτού. Τόμος Γ΄. Βενετία, 1819, σ. 59-60.

от църквата и тръгнали по хълма наогул към р. Кушия. Но изведнъж ковчезът станал толкова тежък, че се наложило да го оставят на земята. Колкото и да се опитвали след това да го вдигнат, той ни най-малко не помръдвал и не можел да се отдели от земята. Крадците решили да разбият ключалките на ковчеза, за да вземат само мощите, но и това не успели. Тогава избягали, а на сутринта мощите били намерени и върнати в манастира.

* * *

На някои икони на светеца е нарисувано следното чудо: един ден десетина крадци хванали в полето манастирските коне и ги повели към своите къщи. Това било през лятото в сушава време. Ала когато конекрадците стигнали до река Кушия, тя им се видяла страшно придошла. Те се зачудили, но не посмели да преминат реката и се върнали назад. Когато се отдалечили от реката, тя отново им се видяла малка, каквато била. Отново тръгнали към реката, но когато дошли, тя пак им се видяла огромна и непроходима. Така много пъти отивали към реката и се връщали обратно и се повтаряло все същото. Най-накрая те разбрали, че това е чудо на светеца, ужасили се, пуснали конете и побягнали, без да се оглеждат.

* * *

Филип Вукчевич от Шкогра страдал от епилепсия. Веднъж той дошъл в манастира да се моли на светеца да го спаси от тази страшна болест и наистина се излекувал. Според дадения от него обет, той всяка година идвал на празника в манастира. Така обикнал светеца, че започнал да му се моли да умре в манастира. И наистина, една година, когато бил дошъл за празника, той починал и бил погребан в манастира.

* * *

Незайно как един турчин успял да открадне главата на св. княз и я скрил в къщата си. Ала оттогава започнали да му се раждат все слепи деца. И той, и жена му, били в голяма скръб. Веднъж св. Йоан-Владимир му се явил насън и му казал, че това нещастие го е постигнало, защото е откраднал главата му и затова ако иска децата му да прозледнат, нека се покае, да открие греха си и да върне главата в манастира. Когато извършил всичко това, децата му наистина прозрели.

* * *

В началото на XX в. Евтим Вуда от Елбасан работел в манастира. Веднъж през нощта той спял на поляната пред него и насън му се явил св. княз, като му сочел с ръка към манастира и му казал веднага да става и да събуди всички там, защото е избухнал пожар. Евтим се събудил и наистина видял пламъци. Той изтичал вътре и започнал да бие клепалото. Така всички хора се спасили от пожара и започнали да спасяват и сградите.

* * *

През 1910 г. в манастира довели някаква девойка мюсюлманка от едно планинско село на Краб по пътя към Тирана и помолели да остане известно време в манастира и да ѝ се четата молитви пред ковчеза с мощите на св. княз, понеже била няма. Тогавашият манастирски епитроп Димитрие Носис разказвал на св. Николай Сръбски: „Не знаехме каква работа да ѝ дадем. Понеже в манастира имаше много вълна, дадохме ѝ да я чепка и преде.“ След няколко седмици тя започнала да говори и след това всяка година със семейството си идвала за празника в манастира.

* * *

Едно бездетно турско семейство от с. Сулово край Берат посетило манастира

на св. Йоан-Владимир през 1909 г., за да се помолити на светеца да им даде чего. Същите мъж и жена дошли в манастира през 1923 г. с едно дете. То носело на раменете си агне. Когато разпитали родителите, разбрали, че навремето Бог им е дарувал това дете след като са се помолити на св. княз.

Почитанието на св. Йоан-Владимир е било широко разпространено в българските земи. Още в Средновековието той бил приеман и за български светец. В Бориловия Синодик (1211 г.), един от най-важните паметници на българската Търновска патриаршия, той бил записан между Гаврил-Рагомър и Иван-Владислав, като един от „древните български царе“. Неговият образ влиза трайно в българската църковна живопис през Възраждането, като най-често е наричан „Св. Йоан Владимир, цар български“¹⁴.

Дано Господ по молитвите на светия княз и чудотворец св. Йоан-Владимир да ни помогне да подражаваме на неговото благочестие и кротост!

Използвана литература

1. LJETOPIS SVEŠTENIKA DUKLJANSKOG <http://www.montenegrina.net/pages/pages1/istorija/duklja/ljetopis_por_dukljanina_latinska_redakcija.htm>.
2. ЛЕТОПИСЬ ПОПА ДУКЛЯНИНА <<http://www.vostlit.info/Texts/rus6/Dukljanin/frames.htm>>.
3. Georgius Cedrenus Ioannis Scylitzae ope, t. 2, Bonnæ, 1839.
4. Migne, PG, t. 122, col. 196.
5. „ΣΥΝΟΨΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΑΡΧΟΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΗΣ ΑΝΑΙΡΕΣΕΩΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΟΥ ΑΠΟ ΓΕΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΣΑΑΚΙΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣΑ ΠΑΡΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΟΥΡΟΠΑΛΑΤΟΥ ΚΑΙ ΓΕΓΟ-

14. Павлов, Пламен. Св. княз Иван Владимир. – В: Павлов, Пламен, Хр. Темелски. Българи светци. С., 2010, с. 86-87.

ΝΟΤΟΣ ΜΕΓΑΛΟΥ ΔΡΟΥΓΓΑΡΙΟΥ ΤΗΣ ΒΙΓΛΑΣ ΤΟΥ ΣΚΥΛΙΤΖΗ <http://users.uoa.gr/~nektar/history/tributes/byzantine_historians/joannes_scylytzes_synopsis_historiarum.htm>.

6. Ακολουθία του αγίου ενδόξου βασιλέως, και μεγαλομάρτυρος Ιωάννου του Βλαδιμήρου και θαυματουργού, Βενετία, 1858.

7. Служба на св. Йоан-Владимир в: СРБЉАК.

Издање: СВЕТИ АРХИЈЕРЕЈ-СКИ СИНОД СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ, Београд, 1986 г. – <http://www.novisrbijak.narod.ru/Srbijak_scan/Srbijak_small_35.pdf>; <<https://www.scribd.com/document/293542375/srbijak>>.

8. Οσιος Νικόδημος ο Αγιορείτης. Συναξαριστής των δώδεκα μηνών του ενιαυτού. Τόμος Γ'. Βενετία, 1819.

9. Čitanka o Svetome kralju Jovanu Vladimiru, sastavio Episkop Nikolaj (Velimirović). Državna štamparija Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, Beograd, 1925 - <http://www.rastko.rs/istorija/sv_jovan_vladimir.html>.

10. Св. Јован Владимир – <http://www.spc-bar.me/?page_id=83>.

11. Јован Владимир – <<http://www.istorijskabiblioteka.com/art:jovan-vladimir>>.

12. Снегаров, И. История на Охридската архиепископия. София, 1995. Т. 1.

13. Обнова манастира Пречиста Крајнска – <<http://www.manastirkom.org/obnova%20Preciste%20Krajnske.htm>>.

14. Протојереј Јован Пламенац. Свети Јован Владимир меѓу нама у свом земаљском и небеском животу. – <<http://www.mitropolija.com/protojerej-jovan-plamenac-sveti-jovan-vladimir-medju-nama-u-svom-zemaljskom-i-nebeskom-zivotu>>.

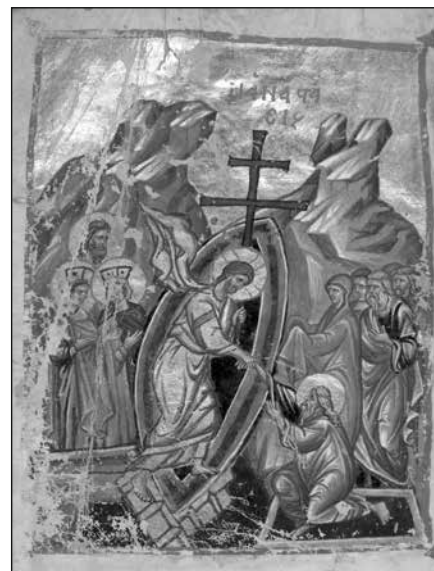
15. Павлов, Пламен. Неизвестна българска реликва от времето на цар Самуил и неговите наследници – <<http://fakel.bg/index.php?t=2495>>.

16. Павлов, Пламен. Св. княз Иван Владимир. – В: Павлов, Пламен, Хр. Темелски. Българи светци. С., 2010.

ЦЪРКОВЕН АМБОН

ПАСХАЛНО СЛОВО

„Господи, вкусил си смърт с плътта Си, а със Своето възкресение си отсякъл горчилката на смъртта и си укрепил човека срещу нея“

(Четвърта неделя след Пасха, седален на утренията)

Възлюбени във възкръсналия наш Спасител братя и сестри, чеда на Светата Православна Църква!

Както благовести свети Симеон Нови Богослов, „по безпределната Божия милост се открива велик и изумителен промисъл Божий – гушата възкръсва в този живот, а тялото умира..., но ще бъде въздигнато при общото възкресение...; смъртта не е отменена и не е бездействена в сегашния живот, а е потъпкана и презирана“. Само възкръсналата гуша, само пребъдващият в Христос човек може да бъде укрепен срещу смъртта, така че да не вкуси нейната горчилка. Да, и Христовите чеда минават през вверите на телесната смърт като всички човещи. Но за тия, които умират в Христос, смъртта не е безнадеждна горест, а раждане за нов живот, завръщане в дома на Отца, в който Христовият човек, новият човек ще влезе радостно в пълнотата на своята обновена природа след възкресението на мъртвите. Неслучайно древните християни са празнували смъртта на мъчениците като раждане за нов живот във вечността. След смъртта и възкресението на Богочовека гробът не е мрачен, защото Господ го осия с несътворена светлина; гробът не всява страх и ужас, защото е не край на живота, а раждане и начало на вечен живот с Христос и в Христос; гробът не е последното място на земното ни изгнание, а последна врата по пътя към небесното отечество. Тази истина не е почерпена от един или друг източник на човешки опит – на скръбния човешки опит, приписан между пределите на раждането и смъртта. Неин извор е Сам въплътеният Бог Син, Второто Лице на Троицния Бог, Богочовекът Христос, Умрелият, Възкръсналият, Възкресителят.

Както възпява Църквата, властта на смъртта е „предварително разрушена“ и в този смисъл е обезсилена, потъпкана, презряна, умъртвена: „Със Своята смърт отнапред си разрушил властта на смъртта, Христос, а със Своето възкресение си дал на човеците живот“¹. Но плътно прилепналият към земното човек дори да осъзнава себе си като християнин, трудно попива в дълбочина смисъла, силата на тия гуми – те могат да го впечатлят като красиво църковно-поетично слово, но сетне бързо се губят в хаоса от разнородни мисли и чувства, лесно потъват в тъмата на маловерието, малодушието, съмненията, колебанията. С победната сила на Христовото Възкресение се изпълва християнинът, който желае да се прилепи към Своя Спасител и Господ, бори се да живее според своята вяра, прегръща благовестието за обезсилена, за „отнапред разрушена“ смърт. И тази възкресна сила отнема горчилката на смъртта, побеждава ужаса от смъртта, поражда стаената в греха духовна смърт, превежда християнина от смърт към живот. Ражда у него живот, който не се изчерпва с познатото ни от опит преходно съществуване в този свят. Да, силата на Христовото възкресение ражда живот с неумиращи плодове – свети мисли, свети чувства, свети дела, ражда живот, който е неподвластен на смъртта, живот, който блика от живоносния Гроб на възпътеното Слово. С дара на този живот възкръсналият Богочовек укрепява човека, изцелява го от страха пред лицето на телесната смърт. Възкръсналият и Възкресителят, вечно Живият и Животворящият Христос Бог възкресява душите на верните Си следовници в този временен живот, за да станат те вместилище на вечния живот още тук сред отлитащите мигове на времето, за да пребъдват в Своя Възкресител и до гроба, и подир гроба, и сега, и всякога, и в безкрайността на бъдещия век. Амин!

Христосъ възкресе! Воистинно възкресе!

Пасха Господня, 2016 г.

† Триадичкият митрополит Фотий,
Предстоятел на Българската Православна
Старостилна Църква

1. Сряда на четвърта седмица след Пасха, стихира на вечернята (на „Господи възвахъ“).

РОЖДЕСТВЕНСКО СЛОВО

„Човеколюбивият Бог затова стана човек – за да приобщи човешката природа към Себе Си и да я възпре от склонността ѝ към злото, от което тя се разпада и въстава постоянно сама против себе си...“

(Свети Максим Исповедник – Различни богословски и домостроителни глави, I, 47 – PG 90, 1196C)

Възлюбени в Богомладенеца Христос братя и сестри,
чеда на светата Православна Църква!

„Човеколюбивият Бог стана човек“. От любов към човека всемогъщият Бог умали Своето величие до краен предел и стана човек, за да изцели човека от проказата на греха, да го избави от собствения му разпад, да го освободи от оковите на отчуждението спрямо Бога, спрямо себе си и спрямо другите човеци. Бог стана човек, за да могат човеците да станат чеда Божи, богове по благодат. Или както съвсем сбито се изразява св. Максим, „Неограниченият неузразимо се ограничава, а ограниченият се разраства до Неограничения“. Роденият от Майка Девица Богочовек смирено влиза в скръбната плът на човешката история, за да върне на човеците възможността за спасение, без да накърнява свободата им. Как да стигне това рождествено благовестие до умовете и сърцата на мнозинството днешни люде, чието светоусещане се корени в стремежа към себично съществуване, към ненаситно себеутвърждаване, към удоволствия и наслади? Безсилни сме да отговорим. Но да се запитаме: не сме ли ние, съвременните православни християни, в дълг пред така наречения съвременен човек? Или сме склонни само да се ужасяваме от него? Дали сме се замисляли по-дълбоко и дали сме се запитвали, изправени пред съвестта си: каква е нашата вяра, какви са делата ни, какъв е животът ни? Пребъдва ли в нас Христос? Има ли у нас поне един-единствен, необвит от плевели знак, поникнал от сеитбената пълнота, за която говори свети Максим: „Божието Слово, веднъж родено по плът, от човеколюбие вечно се ражда доброволно по дух у онези, които придобиват добродетели; и се открива в степенята, в която се побира от приемащия Го“?

Да, всеки от нас ще се съгласи, че Рождеството на нашия Спасител не е обредно-битов, подаръчно-кулинарен празник, свързан с мъгляви околорелигиозни нагласи, не е празник на безликата надежда за „здраве“, „щастие“, „късмет“, „успехи“.

Разбира се, това съгласие, както и обичайното ни повърхностно самосъзнание на православни съвсем не са достатъчни, за да прорастват у нас златът, за който стана гума. Нужна е добра почва. Потребно е изцяло да се доверим на Христос, потребна е искрена и устойчива готовност да живеем според побелите Му и така да Го приемем в себе си. Само тогава Той може да ни посети в самото ни съществуване и „вечно да се ражда у нас доброволно по дух“

според приведените думи на преподобни Максим Исповедник. Но за да докажем готовността си да приемем Христос, да пребъдваме с Христос, следва да Му направим място в душите си, като чрез благодатта на Светия Дух се избавим от всяко самотоволство, от всяко самозалъгване и решително захвърлим печалната „имитация на християнство“ пред другите и пред самите себе си.

Да, за да приемем Христос, следва да направим Му място в място в себе си, като свободно и решително се отречем от егоцентричната омая на себелюбуването, на себепоклонството. Сторим ли го, ще разберем от опит какво означава да се избавяме от разломите на грехопадналата ни природа, от устрема ѝ да се разпада и въстава постоянно сама против себе си, разкъсвана между обреченото бягство от страдания и неутолимата жажда за наслади. Тогава ще се възрадваме с радостта от свободата, понеже ще усетим как се свличат от нас оковите на отчуждението спрямо Бога, спрямо нас самите и спрямо всички останали човеци. А мястото на отчуждението заема любовта към Бога и истинската любов към себе си, която е неотделима от саможертвената любов към човека и се проявява чрез нея.

Дори само един израснал в нас злак духовна пшеница може да ни направи благовестители на Христовото Рождество. Защото този злак ще бъде пълнота, възпълнила докрай степенята, в която сме „побрали“ Спасителя. Тогава не с друго, а със самия си живот ние ще свидетелстваме пред света за Пребъдващия в нас, за Този Които от човеколюбие се роди от Пречистата Дева и пак, от безспирно човеколюбие „вечно се ражда доброволно по дух у онези, които придобиват добродетели“. Да, заради нас и заради всички човеци днес – по думите на свети Григорий Палама – „Сегящият на Херувими като Бог... е положен на земята като Младенец. ... Полагащият на всичко предел и Неограниченият от нищо се вмества в набързо направени ясли ... Владеещият неизчерпаема съкровища граговолно се обрича на такава бедност, че за Него не се намира място в людско жилище... и ... още от майчината Си утроба се причислява към робите – Той, Които по природа е Господар на целия свят“. „Днес – според църковното благовестие – Този, Които облича небето с облаци, се повива с пелени; в ясли ляга Този, пред Когото трепет обзема Херувимите; в пещера се побира Този, Които изпълва всичко“¹. На Него, Непостижимия и в непристъпното Му величие, и в неизразимото Му смирение, на възплътения Бог Слово, нашия Господ Иисус Христос, заедно с безначалния Негов Отец и с Пресветия Благ и Животворящ Дух, единосъщна и неразделима Троица, подобава благодарение и слава, чест и поклонение сега, и всякога, и във вечни векове. Амин!

Честито Рождество Христово!

† *Триадичкият митрополит Фотий, предстоятел на Българската Православна Старостилна Църква*

1. Миней, 22 декември, канон на Повечерието, песен пета, втори тропар.

Из живота на Българската Православна Старостилна Църква

(продължение от стр. 6)

Престолен празник на параклиса „Св. св. Кирил и Методий“ към храма „Свети Седмочисленици“ в Благоевград, 24 май (11 май ст. ст.)

Престолен празник на храма във Враца, посветен на светите равноапостолни Константин и Елена, 3 юни (21 май ст. ст.)

Опелото на свещеник г-р Николай (Нено) Иванов в катедралния храм „Успение Богородично“, 26 май (13 май ст. ст.)

Лития на гроба на игуменния Серафима (Ливен) в Княжевския манастир „Покров Богородичен“, 5 юни (23 май ст. ст.)

Причастяване по време на св. Литургия на празника Възнесение Господне, 9 юни (27 май ст. ст.)

Архиерейско благословение в края на св. Литургия за празника Петдесетница, 19 юни (6 юни ст. ст.)

Вляво: Празникът „Св. Дух“ в храма „Света Троица“ в гр. Гоце Делчев, 20 юни (7 юни ст. ст.).
Вдясно: Празникът Петдесетница в гр. Стамболийски, 19 юни (6 юни ст. ст.)

Преображение Господне, 19 август (6 август ст. ст.). Евангелски чин по време на бдението и освещаване на грозде след св. Литургия, катедрален храм „Успение Богородично“, София

Вляво: Неделя втора след Петдесетница, на всички български светци, 3 юли (20 юни ст. ст.).
Вдясно: Причастяване по време на св. Литургия за празника на светите първовърховни апостоли Петър и Павел, 12 юли (29 юни ст. ст.)

Вечер, посветена на 60-годишнината от рождението на Триадицкия митрополит Фотий, 14 юли (1 юли ст. ст.)

Празникът на катедралния храм „Успение Богородично“ в София

Моменти от бдението, св. Литургия и литийното шествие на престолния празник на катедралния храм в столицата. Долу вдясно: Момент от утрешната с чина „Погребение на Пресвета Богородица“ на 29 август (16 август ст. ст.).

Освецаване на коливо в края на св. Литургия за престолния празник на храма „Преп. Йоан Рилски“ в Дупница, 31 август (18 август ст. ст.)

Св. Литургия в деня на Отсичане на главата на св. Йоан Предтеча и Кръстител Господен, 11 септември (29 август ст. ст.)

Евангелски чин на бдението за празника Рождество Богородично, 20 септември (7 септември ст. ст.)

Чин на въздигане на св. Кръст в края на бдението за празника Въздвижение на св. Кръст, 26 септември (13 септември ст. ст.)

Вляво: Св. Литургия в Княжевския манастир за престолния празник на манастирския параклис „Покров Богородичен“, 14 октомври (1 октомври ст. ст.).

Вдясно: Св. Литургия в Княжевския манастир за престолния празник на главния манастирски храм „Св. апостол и евангелист Лука“, 31 октомври (18 октомври ст. ст.)

Ранна св. Литургия в приземния храм и литийно шествие на празника на преп. Йоан Рилски, 1 ноември (19 октомври ст. ст.)

Вляво: В края на св. Литургия за празника Въведение Богородично, 4 декември (21 ноември ст. ст.)

СЪДЪРЖАНИЕ

Сесия на Архиерейския Синод на Българската Православна Старостилна Църква	7
Нов член на Църковния съвет на Българската Православна Старостилна Църква	8
Престави се в Господа свещеник д-р Николай (Нено) Иванов	8
Триадицкий митрополит Фотий Слово на празника на светител Серафим, архиепископ Богучарски, Софийски чудотворец	9
Триадицкий митрополит Фотий Слово на Негово Високопреосвещенство Триадицкий митрополит Фотий след въдворяването му на Триадицката митрополитска катедра	11
Четец Константин Тодоров Канонизацията на свт. Серафим от Руската Православна Църква – Московска патриаршия и Българската Православна Църква – Българска патриаршия	12

Четец Константин Тодоров Съборът на остров Крит и Българската патриаршия	20
Светител Хризостом Нови Изповедник	26
Четец Константин Тодоров Относно църковното почитание на архиепископ Лука (Войно-Ясенецки)	31
Бивш Етнийски митрополит Хризостом Има ли спасение извън Православието?	39
Св. Климент Охридски чудотворец Почуение за пресветите Тайни, сиреч за Тялото и Кръвта на нашия Господ Исус Христос	42
Св. Климент Охридски чудотворец Похвално слово за Успение Богородично	44
Св. Климент Охридски чудотворец Похвално слово за св. Четиридесет мъченици	46
Житие на св. княз Йоан-Владимир	49
Триадицкий митрополит Фотий Пасхално слово	55
Триадицкий митрополит Фотий Рождественско слово	57

ЗА СПРАВКИ: СОФИЯ 1619, УЛ. „СВ. ЛУКА“ № 4 ТЕЛЕФОН: 02 857 23 23

E-mail: pravoslavno.slovo@gmail.com.

© 1993–2016. Православно слово (ISSN 0861–9948). Използването на части от наши публикации е позволено при посочване на автора и източника (сп. „Православно слово“, ISSN..., брой, година, страници). Печатната или електронна препубликация на цели материали – само с писмено разрешение на редакцията.

Архив на сп. „Православно слово“ в Интернет: <http://bulgarian-orthodox-church.org/ps/>

Вляво: Причастяване на св. Литургия за празника на преп. Сава Освещени, 18 декември (5 декември ст. ст.). *Вдясно:* Престолен празник на храма в с. Поликраище, посветен на св. Николай Чудотворец, 19 декември (6 декември ст. ст.)

Престолен празник на храма във Велико Търново, посветен на преп. Филотея Търновска, 20 декември (7 декември ст. ст.) 2016 г.

Великият вход на св. Литургия в Неделя на свв. Праотци Христови, свт. Спиридон Тримитунтски Чудотворец, 25 декември (12 декември ст. ст.)

Рождество Христово в катедралния храм

Вляво: Помазване на бдението. *Вдясно:* Архиерейско благословение в края на светата Литургия за празника, 6 и 7 януари 2017 г. (24 и 25 декември ст. ст. 2016 г.)